

A NŐ

FEMINISTA FOLYÓIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 15-én :::

Ára 40 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2:50 K

Ha elsőik nem lehetünk?

ne legyünk utolsóik. Nem sportszellemben, nem a versenyzés, egymást túllicitálás alsórendű buzgalmával, hanem abban az igyekezetben, hogy minél több értékkel gazdagítsuk az emberiség összjavit, sürgetem: siesünk, hogy utolsóik ne legyünk, ha már lekéstünk attól, hogy elsőik legyünk.

Amikor önök e sorokat olvassák, többet tudnak már, mint amennyit én most tudhatok arról, hogy az aktív és a passzív választójog milyen mértékét szándékozik a kormány a választójogi blokkal kötött kompromisszum alapján Magyarországnak adni.

Elérkezett az ideje annak, hogy zavart és mentegető mosoly nélkül fogadják a nőt az állam politikai háztartásába. Világszerte politikailag is elhelyeződött a nő, s ha már nem adatott meg nekünk, hogy Magyarország gyönyörű tradícióinak megfelelően vezessünk a nő politikai egyenjogúsítása terén, sürgősen ki kell emelkednünk abból a napjainkat jellemző félszegségből, hogy még mindig csak a politikailag legbátrabb férfiak merik kimondani, amit a nem bátrak is tudnak meg érezni: hogy a nők teljes erejének latbavetése nélkül agyonmarcangolt világunk nem építhető fel újra. Csak körül kell nézni és látjuk, hogy már nem kell különös erkölcsi bátorság a nő komoly politikai számbavevéséhez. Lép-ten-nyomon látjuk a jeleit. Pl. itt Hollandiában a politikai pártok a jövő választások jelölt-listáira már nőket is felvesznek; pedig csak férfiválasztók szavaznak majd e listákra. A holland alkotmány sajátságai mellett ugyanis aktív választójogot csak néhány év múlva kaphatnak a németalföldi nők, de a passzív választójogot már megkapták. Proporcionális szavazás után választandó képviselőik közt tehát már lesznek nők, mielőtt a nők maguk szavazhatnak. A politikai pártok

elnökségeiben nők már régen (helyet foglaltak, A szabad-
elvű demokratapárt elnökségében pl. két nő foglal helyet. Az egyik, a párt alelnöke: Nelly Mansfeldt de Witt Huberts asszony indítványára a párt most országos próbaszavaztatást rendez, mert az alkotmánymódosítással elhatározott új szavazási rendszer olyan komplikált, hogy a választók idegesen félnek a várható technikai nehézségektől.

A n g l i á b a n az összes politikai pártok most a hat millió szavazó nő megnyerésén fáradoznak. Akik azelőtt a nők politikai segítségét csak önzően vették igénybe, most a teljesjogú polgártól várható szolgálat fejében nyújtandó politikai értéket kínálják cserébe. Az angolok rendkívül nagy súlyt helyeznek a nők megnyerésére és minden eszközzel demonstrálják ezt az igyekvésüket. Hivatalos sajtószolgálatuknak feltűnő jelensége, hogy rendszeres kimutatásokat és cikkeket küld szét az egész világra, amelyek az angol nők munkáját dicsőítik. Norvég, svéd és holland szerkesztők mint sajátosságosan feltűnő jelenséget említettek Reuter rendszeres tudósításait az angol nők gazdasági és szociális tevékenységéről.

A z o r o s z o k minden állati hivatalt megnyitottak a nők előtt és a népjóléti minisztérium vezetését nőre bízta. S ami leghihetlenebbnek tűnik: a német nemzeti liberális párt a minap hivatalos komünnikében közölte, hogy a párt elnökségébe a német nőmozgalom három vezető asszonyának szánt helyet.

Reméljük: férfaink azzal a méltánnyal és azzal a méltósággal nyitják majd meg a parlamentarizmus kapuját a nők előtt, amely az örök igazság és a szörnyű szükségesség szellemének egyaránt megfelel.

Scheveningen, 1917. szeptember hó,
Bédy Schwimmer Rózsa.

Nem a nőknek!

Írta: Bíró Lajos.

Ha a fegyverek egyszer majd mégis elhallgatnak, és ha a háborús lelki feszültség narkózisa egészen eloszlik, és ha akkor nézünk körül vihar után való bús tisztánlátással; a szívünk dermed majd meg¹ a pusztulás látványától. Azokra, akik a népvándorlást túléltek, nem várt nagyobb feladat, mint arra a generációra, amely ezt a háborút túlélte. Régi civilizációnk összeroskadt, csak² a keretei maradtak meg³; ezek között a keretek között egy új civilizációt kell felépíteni. Más lesz az ember viszonya embertársához, más lesz az ember viszonya az államhoz, más lesz az államok viszonya egymással szemben. Más lesz az ember viszonya ez után a planetáris felfordulás után, úgyszólván bolygó-jához is. Más képe lesz a földnek.

Hogyan helyezkedik el és hogyan él meg a nemzetközi egyezségeknek, a fokozott nemzetközi érintkezésnek, a szigorú erkölcsi ellenőrzésnek ebben a világában a mi szegény, kis Magyarországunk? A háború előtti Magyarország az európai civilizáció minden betegségét a tagjaiban érezte: megszenvedte a féktelen fegyverkezésnek és a gazdasági anarchiának minden nyomorúságát és Európa lázas betegszoba-hangulatának minden változását. De Magyarországnak azonkívül is volt néhány fájdalmas és szörnyű kórtünete. Az az ország, amelyből száz-kétszáz ezer ember vándorolt ki évenként, amelyben a tuberkulózis minden évben hetvenezer embert ölt meg, amelyben a csecsemők egy harmada nem érte meg az ötödik életévét, annak az európai civilizáció betegségei mellett külön nyavalyái is voltak, Magyarország egy-két évtizednyi fejlődéssel még⁴ a nyugateurópai államok mögött is elmaradt, és már a háború előtt azt kellett mondani, hogy Magyarországnak megint egy olyan nagyszerű bátorságú és csodálatos termékenységgel reformkorszakkal kell utolérnie Nyugat-Európát, mint a negyvennyolcadig. Ez volt a háború előtt. Azóta jött a háború.

Mit kell most tennünk? Honnan vegyünk most erőt annak a munkának az elvégzésére, amely reánk vár? Honnan vegyünk annyi elszántságot, okosságot, akaratot- és kitartást, amennyi ehhez a munkához kell? A magyar kormány most készíti el és a magyar parlament nemsokára tárgyalni fogja a választójog reformjáról szóló törvényjavaslatot. A magyar kormány, amely benyújtja, a képviselők, akik döntenek felette, megértik-e vajjon, hogy ennek a törvényjavaslatnak éppen ma a legmélyebb értelme: módot adni a munkára mindazoknak, akiknek a munkájára szüksége van az országnak? A női választójogéit való agitációról bizonyára el lehet mondani azt, ami a férfiak általános választójogáért való küzdelemnek jelmondata lett: nem lesz addig nyugalom Magyarországon, amíg az általános választójog törvénybe nincs ígátva. A női választójogért való mozgalomnak is megvan ez az elemi ereje: bizonyára nem lesz addig nyugalom Magyarországon, amíg ez a választójog törvénybe nincs ígátva. De azoknak, akik a női választójog terjedelméről most dönteni fognak, ezt kell megérteniük: a jogkiterjesztésnek ezúttal nem is a nagy ügyességgel, okossággal és következetességgel folytatott agitációt kell honorálnia. Ha Magyarországon nem lett volna női választójogért való agitáció, akkor okot vagy ürügyet kellene keresni a reform politikai szükségességének a megokolására. A női választójoggal nem a nőket kell megajándékozni, hanem az országot. A női választójogra elsősorban nem is

a nőknek, hanem a szenvedő, beteg és gyógyulni vágyó Magyarországnak van szüksége.

Európa szellemi és lelki atmoszférája elviselhetetlen volt már a háború előtt is. Senki sem élvezhette már büntetlenül ennek a civilizációnak az előnyeit — amelyről tudta, hogy egyebek között megrokkantó nők és kizsartolt gyermekek munkáján épül, — de az erkölcsi nihilizmus európai világában senki se találta meg a kifelé vezető és felfelé vezető utat. Magyarország közéletét ezenkívül is megmérgezte néhány lelki mérgefórrás. Ezt a civilizációt fel kell frissíteni és meg kell újítani. Mi újítja meg? Milyen barbárok-betörése? Az európai civilizációnak az a hallatlan szerencséje van még ebben a sorsdöntő időben, hogy friss, fogékony, nagy tömegeket bocsáthat be az állami élet sorompói közé, anélkül, hogy kockára tenne bármit is abból, a mi eddigi életünkben értékes volt. Az emberiség egyik fele, eddigi civilizációnkhoz bizonyára hozzátartozott — de félig mégis kívül állott rajta. Szerencse, hogy ha már ez a rettenetes habom eljött, olyan időben jött el, amikor az emberiség! női fele készen van rá, hogy munkában és kormányzásban elfoglalja azt a helyet, amely megilleti. A, nő bevonulása megújítja és felfrissíti civilizációnkat; ez lesz a kárpótlás — a történelem világosan beszél — a háború pusztulásaiért; ez lesz a gyógyulás módja és a fejlődés útja. Elképzelhető-e, hogy egy gyógyulásra annyira ráutalt ország, mint Magyarország, lemondjon erről a gazdag, erről a páratlan lehetőségről?

Nem képzelhető el. A női választójog¹ benne lesz az új választójogi törvényben. De nem szabad, hogy pikáns kis demonstráció legyen benne; — termékeny reformnak kell lennie. Nem alamizsnaként kell adni a nőknek valamiféle választójogocskát, hanem meg kell ajándékozni az országot a nők választójogával. Nem a kiskaput kinyitni, hogy néhányan besurranhassanak rajta, hanem szélesre kitárni a nagy kaput, hogy egy tisztább erkölcsű, lobogóbb lelkesedésű, munkára elszántabb, a jóban szívósabb nagy tábor vonulhasson be. Ertsék meg a magyar törvényhozók, mit kivan tőlük az idő és mit a magyar sors. A kivándorlásról valaha azt mondták, hogy az a menekülő forradalom. A választójogi reformról azt lehet mondani, hogy az a yitákká és törvényparagrafusokká átalakuló forradalom. És bizonyára az a női választójog is. Minden nő, aki választójogot kap, és akivel a női választók tábora szaporodik, jelenti egy olyan nő eltűnését, akinek a munkáját, a testét, az életét kizsartolták. Minél több női választó, annál kevesebb munkába belevakuló és belerokkító asszony és annál kevesebb tönkremenő gyermek. Lehet itt habozni? Szabad itt habozni? Európának példát mutatni, a világ szimpátiáit — megint egyszer egy bátor reformmal megszerezni, közéletünket felfrissíteni, beteg országunkat meggyógyítani — szabad-e kételkedni benne, hogy a magyar törvény* hozás mindezt akarja és annak az elérésére az első lépést a választójognak a nőkre való széles kiterjesztésével meg is fogja tenni?

Fájós lábakra

ajánlja készítményeit

Geró Adolf Fia ortopéd cipőmester
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14. sz.

Az ország asszonyai a választójogért

A Feministák Egyesületének országos értekezlete.

Ma már remélhetőleg senki sem hiszi, hogy a nőknek csupán egyes csoportjai, vagy csupán a fővárosiak kivanak résztvenni a közügyek intézésében, mint teljesjogú polgárok. De ha lettek volna még e téves felfogásnak hívei, a Feministák Egyesületének szept. 11-i országos értekezletén meggyőződhetek arról, hogy a nők minden típusa, minden rétege, a legkülönbözőbb képzettségű nők képviselője egyaránt tudatában van e nagyjelentőségű misszióknak, amely a politika terén vár a nők összességére.

Élesen kidomborították az értekezlet szónokai azokat a különböző szempontokat, amelyeik a legszétágazóbb társadalmi és foglalkozási körökben élő, a legkülönbözőbb látókörű és felfogású nőket a választójogi küzdelem szolgálatába állítják. Az értekezleten a belügyminisztert dr. Vadnay Tibor min. tanácsos képviselte.

Az értekezlet első előadója, Gróka Ödönné, a Nyíregyházi Feministák Egyesületének elnöke, magvas érveléssel és költői lendülettel mutatta ki, mennyire vissza az a felfogás, amely az államból öncélt csinál és rideg hatalmi elvekért áldozza fel az élő emberek millióit. A mielőbbi állandó béke érdekében követeli, hogy a nők, mint az államélet cselekvő tényezői, beleszólhassanak a bel- és külpolitika összes kérdéseibe.

Szirmai Oszkárné, a Nagyvárad Feministák Egyesülete elnökének, Agoston Petemének akadályoztatása folytán rögtönzött előadás keretében, meggyőzően fejtekte ki a háziasszonyok álláspontját; utalt a szűk hatáskörben érvényesülő és fejlődő tulajdonságok értékére a közösség szolgálatában és viszont, a közösség ügyeinek intézésében táguló látókör nagy jelentőségére a háztartási kötelességek célszerűbb és eredményesebb teljesítése szempontjából. Mély érzéstől áthatott beszéde befejezésével a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

»A Feministák Egyesülete 1917. szeptember 1-én tartott országos értekezletén egybegyűlt nők és férfiak lelkes örömmel veszik tudomásul, hogy midőn a kormány e történelmi pillanatban megalkotja a választójog demokratikus reformját, polgárjoggal ruhazza fel a nőket is, mert nélkülözhetetlennek tartja közreműködésüket a társadalom újjáépítésében. Az öntudatos magyar nők bizalommal tekintenek a kormány választójogi javaslata elé, mert remélik, hogy a javaslat kiterjeszti a teljes polgárjogot mindazokra a nőkre, akik arra az élet komoly kötelességeinek teljesítése alapján igényt tarthatnak.

Az értekezlet annak a meggyőzésnek ad kifejezést, hogy a nő munkaerejének sorompóba állítása biztosítani fogja az újjáépítés munkájának eredményét és a demokratikus irányzat érvényesülését, amely egyedül egyenleti a béke útját; biztosítja a magyar anyák befolyását az ország sorsára, evvel pedig az állandó békét, a nők tisztultabb erkölcsi felfogásának térhódítását és Magyarország fennmaradását, fejlődését, haladását.

A vérbefült emberiség megmentését, Magyarország felvirágzását szolgálja a reform, midőn a polgár jogokat kiterjeszti a nőkre. Fokozni kívánják a nép jólétét, emelni a társadalom erkölcsi színvonalát, a jog uralmát léptetni az erőszak helyébe. Minél szélesebb téren érvényesülhet a nő befolyása, annál biztosabban fog haladni a magyar társadalom a békés fejlődés útján.«

A határozatot egyhangú lelkesedéssel fogadták el.

Turcsányi Imréné, a Szegedi F. E. elnöke, tartalmas értekezésben méltatta a családanya jogosultságát

a teljes polgárojogra és igénye kielégítésének hasznát az egész társadalomra nézve. Ismertette azokat a törvényes intézkedéseket, amelyek sürgetésével a nő jobb helyzetet teremthet a gyermek, az anya számára és biztosíthatja a családi élet nyugalmát és békéjét.

A nők összességének e közös érdekei után a különböző foglalkozású nők speciális érdekeit méltatta az értekezlet.

Bordás Istvánné, a balmazújvárosi földműves asszonyok szervezetének elnöke, megrázó szavakban esetelte a gazdasági munkásnők helyzetét: a nyomorúságos béreket, az elviselhetetlen drágaságot, a háború okozta szenvedéseket, a hadiségély-ügyek igazságtalan intézését, a közügyek szerveinek rideg kegyetlenségét. Mindé bajok ellen hathatós segítő eszköznek tartja a választójogot, amelynek birtokában a nők megakadályozhatják a jövőben a háborút, mint ahogy megelőzhetnék volna már a mostanit, ha idejekorán kiküzdik polgárjogukat. Lankadatlan kitartásra buzdítja a jelenlévőket, hogy megszerezzék most a nők választójogát.

Gergely Janka, a Nőtisztviselők Országos Egyesületének elnöke, megdöbbentő statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy a törvények azoknak a társadalmi osztályoknak érdekét szolgálják, amelyeknek képviselői benn ülnek a törvényhozásban; a nők érdekeit eddig természetesen elhanyagolta a parlament. Ezt sínylik a tisztviselőnők is már kiképzésük elégtelenségében: 35 rendes felső kereskedelmi iskola mellett 80 egyéves szaktanfolyam áll nyitva előttük; ebből folyik a férfiakénál alacsonyabb fizetésük is. Szervezetük, a Nőtisztviselők Orsz. Egyesülete, a választójogban látja e bajok orvosságát és ezért 12 év óta küzd a nő polgárjogáért.

Dr. Dienes Valéria a diplomás nők választójogiának küszöbön álló megvalósítása alkalmából kiemeli a női léleknek azokat a sajátosságait, amelyek a kultúra hatása alatt továbbfejlődve, hasznára válnak a társadalomnak, Nem abban keresendő a nő politikai munkájának értéke, hogy a férfiéhoz minél hasonlóbb tevékenységet fejthet ki, hanem abban, hogy a férfietől eltérő képességeket érvényesíthet. A diplomás asszony nem diplomájával, hanem asszonyi mivoltával hoz új értékeket a politikába. Feltéve, hogy joggal vetik a nő szemére a logika hiányát: viszont meg van benne az intuitív meglátások képessége, az egyéniségével szervesen összefüggő emberélet megbecsülése és számos más nagyértékű tulajdonság, amely kárba veszik ma a közérdek szempontjából. De nemcsak a diplomás nő számára követeli a választójogot, mert minden cenzus igazságtalan; csatlakozik a határozati javaslathoz, amely minden komoly kötelességeket teljesítő nő számára kéri a választójogot.

Az országos értekezletre érkezett vidéki küldötteket fogadta Vázsonyi Vilmos miniszter, a választójogi törvényjavaslat alkotója és Ugron Gábor belügyminiszter.

Vázsonyi Vilmos, mint legilletékesebb tényező, megerősítette a küldöttség tagjainak azt a reményét, hogy a törvényjavaslat megalkotásánál őszinte jóakarattal párosul a nagy alkotó erővel; bátorítást és biztatást merítettek belőle a propaganda folytatására és a törvényjavaslat előkészítését szolgáló külföldi adatok gyűjtésére.

Ugron Gábor nem csupán a nő választójogának meleg pártolását ígérte a kormány tagjainak tanácskozásain, hanem azt is, hogy már most is a hatáskörébe tartozó ügyek reformálása során — valahányszor a nők érdekeit érintik — bevonja az előzetes tárgyalásokba az egyesület képviselőit.

A mozgalom e két nagy napjának emlékéből erőt meríthetnek a küzdelemre Magyarország öntudatos nő-polgárai.

A főiskolák megnyitása a nőknek.

Írta: Beke Manó.

A folyóirat szerkesztősége felkért, hogy a nők főiskolai tanulmányi körének kiterjesztéséről írjak. Nehéz helyzetben vagyok; mert alig van e kérdésnek olyan oldala, melyről szóval, vagy írásban ne tárgyaltam volna; úgy, hogy okvetlenül ismétlésekbe kell bocsátkoznom, Mégis teljesítem a szerkesztőség kívánságát, mert ha egyebet nem is íránk, mint hogy a főiskolai tanulmányok minden ága megnyitandó a nőknek, de ezt aztán nyomatékmal ismételnék mindig többen, több helyen és sokszor, akkor talán annyira átmenne a köztudatba ez a szükséglet, hogy az illetékes és intézkedésre hivatott körök sem térhetnének ki a megvalósítás elől.

Ezúttal tehát csak röviden akarom tárgyalni a kérdést és pedig először is azt, miért kell az összes főiskolákat megnyitni a nőknek, vagyis mit várhatunk a nők főiskolai tanulmányi körének legszélesebb kiterjesztésétől? A felelet a következő: Fennáll, sőt sokkal fokozottabb mértékben, mint húsz évvel ezelőtt a társadalmi szükséglet, melyet az 1895-ik évi nevezetes 55.719. számú vallás- és közoktatási miniszteri rendeletben az akkori miniszter, W l a s s i c s Gyula így fejezett ki: »A társadalmi viszonyok átalakulása a létért való küzdelem megnehezülése a nők társadalmi helyzetében is nagy változást idézett elő. Ma már a műveltebb körökhöz tartozó nők is mindnagyobb számmal kénytelenek résztvenni az élet küzdelmeiben és a családi élet nyugalmasabb köret gyakran kell felváltaniok a kenyérkereset nehéz és fárasztó munkájával.« Kell-e arról szólni, hogy mennyire igazak e szavak ma, az embertelen világindulás negyedik évében. De nem csak a magános nők szociális helyzete tette és teszi szükségessé a nők főiskolai tanulását. A családi élet modern irányú alakulata, bensőségének fokozódása és gazdasági alapfeltételének megteremtése is e mellett szól. Jobban nem tudnám ezt kifejezni, mint ha megint a királyi resolútiót kísérő miniszteri rendelet szavait idézem, már csak azért is, mert talán ezzel hallgattatom el legjobban azon félszeg és újabban is többször hangoztatott fel fogást, hogy a főiskolai képzettség és családi élet egymást kizárják. A miniszteri leiratban ezt olvassuk: ... »A tudás, a műveltség csak fokozza a belátást, a tapintatot, a családi élet igényeinek okos mérlegelését; a gyermekek nevelésének színvonala pedig lényegesen emelkedik. Sőt meg vagyok győződve, hogy az arra hivatással bíró nőknek a tudományos pályán való működése azon társadalmi és erkölcsi tekintetben egyaránt káros helyzetnek megváltoztatására is jótékonyan fog közrehatni, mely szerint a házasságkötéseknél, gyakran egész cinizmussal, a vagyonság a mérvadó; és a szegény, bár minden tekintetben kiváló nők a családi élet betöltésétől, önhibájukon kívül, megfosztatnak« ... Ezekhez a magas szociális érzék sugallta szavakhoz csak még egy-kettőt akarok hozzáfűzni. Először is tapasztalataink alapján mondhatjuk, hogy a miniszter igen kiváló jósnak bizonyult. Azon házasságok nagy része, amelyeket főiskolai képzettségű nők kötöttek, valóban olyanok, mint amilyent ő előre látott. De még tovább megyek, egy-két lépéssel.

Társadalmi életünknek sok ezer baja között, véleményem szerint, a legsúlyosabbak egyike, hogy a férfiak későn házasodnak. Nem kell bővebben foglalkoznom ezzel a dologgal, ami magában is megérdemelne egy tanulmányt. Csak azt említem meg, hogy ebből ered az a

visszásság, hogy oly sok no nem mehet férjhez. Ez magától értetődik, mert hiszen a 30 éves férfiak száma (ez a házasságkötés átlagos kora az intellektuálisaknál és a gazdaságilag erősebbeknél) sokkal kevesebb, mint a 20 éves leányok száma. Ebből származik a házaselet legtöbb baja: az élettapasztalatok, az életfelfogás különfélesége, a lelki disharmonia és sokszor, igen sokszor; a magtalanságot előidéző betegségek, melyek ellen annyira szeretnénk küzdeni. Ha azonban gazdasági életünket és a korai házasságot gátló egyéb intézményeinket úgy lehetne átalakítani, hogy átmenne a köztudatba, benne élne minden gyerekememben az a tudat, hogy 22-23 éves korában megházasodhatik, sőt megházasodik, akkor nem volna nehéz egész nevelési rendszerünket úgy fejleszteni, hogy a férfi épp oly tisztán léphetne a házasságba, mint a nő és ezzel a legveszedelmesebb, a legpusztítóbb baj fokozatosan megszűnnék. A férfiak korai házasságának egyik előfeltétele, hogy a nő is kereső legyen; tehát a főiskolai képzettség ezt is szolgálná. Az az államférfi, aki majd felismeri, hogy a férfiak korai házassága legfőbb szociális szükségleteink egyike és aki az ehhez tartozó összes társadalmi és gazdasági intézkedéseket megteszi: a nemzet újjáteremtői között foglal helyet. És még egyvel akarom kiegészíteni a fentebb idézett miniszteri szavakat. Mai házaseletünknek sok baja között talán a legnagyobb az, hogy férfiemésztő. Különösen áll ez a városi lakosságra és pedig ismét a szellemi téren működőkre. A hihetetlen mértékben megnőtt gazdasági igényeket kielégítő családfenntartás költségeinek megszerzésére egy ember alig képes. A férfi ereje e nehézségek alatt hamarosan megroppan és megindul az a bomlási processzus, amely a legszentebb intézményt a legtermészetesebb utón tönkreteszti. A családi élet gazdasági terheiben is jó, ha osztozkodik a nő és pedig sokkal jobb, ha ezt keresetével, mint ha vagyonának kamataival teszi; mert az utóbbi esetben ritkaság, hogy az igényeik e kamatokkal arányban volnának.

De szükséges a nők főiskolára (bocsátása tudományos szempontból is. Oly kevesen vannak e házában, akik a tudományt művelik, hogy e szám növelése elsőrendű kulturális érdek. És ki nem tudná azt, hogy mennél többen foglalkoznak tudományos kérdésekkel, annál valószínűbb, hogy többen fogják emelni nemzetünk kulturális értékét – a jövő világban talán az egyedüli igazi értéket.

Végre, amit legelőször kellene mondanunk, emberi joga a nőnek, hogy tanulhasson, hogy szellemét kiművelhesse és ezzel emberi értékét emelje.

Ezúttal ennyit az általános kérdéshez. És most természetesen annak a véleményemnek adok kifejezést, hogy meg kellene nyitni azokat a főiskolai tanulmányokat is, amelyek eddig zárva maradtak. De ha azt kérdezik tőlem, miért, igazán nem tudnék mást mondani, mint azt, hogy miért ne? Nem tudom elképzelni, és azt hiszem, nincs az országban senki, aki meg tudná indokolni, hogy miért lehessen a nő orvos, tanár, gyógyszerész, de ne lehessen: jogász, építész, gazdász stb. Soha sem tudtam megérteni, mi tarthatta vissza Wlassics utódait attól, hogy a főiskolák többi ágait is megnyissák; hacsak az nem, hogy a megtett lépést is szerették volna visszacsinálni, de ebben. gátolta őket az egész világ haladó irányzata.

De nézzük, hogy mit várhatunk egyes új szakok megnyitásától. A jogi fakultás megnyitásától nem is kellemes szólnunk; hiszen a legilletékesebb faktor, maga a jogi fakultás már többszörösen kérelmezte. Az

és bírói női funkciókról sok szó esett már. Vannak ellenesei annak, hogy a nő ügyvéd, vagy bíró egyen. Véleményem szerint tévednek, akik azt hiszik, hogy a szükséges objektivitás a nőben inkább hiányzik, mint a férfiban. A francia és amerikai példák nem ezt bizonyítják. De ha e tekintetben lehetnek is kételyek, (melyeket a valóság hamarosan el fog oszlatni), abban azt hiszem, nem kételkedik senki, hogy a jogvégzettséggel járó magasabb hivatalnoki állásokban a nő nem csak hogy megállná a helyét, de oda éppen a stúdiuma által megnevesült nőiességével olyan szellemet hozna, amelyre a mi hivatalainknak égető szükségük van: humánus bánásmódot, a szociális bajok iránti érzéket, az egyéni kívánalmakba való behatolást, a (közönséggel való együttérzést, a rendet, a pontosságot, a lelkiismeretességet, mindmegannyi igazi hivatalnoki erényeket.

De álljon elő az, aki meg tudja magyarázni, miért ne szerezhesse meg a nő a műegyetemen a vegyész-mérnöki, az építész, a mérnöki, vagy akár a gépész-mérnöki oklevelet, amint ez például Németország legtöbb államában lehetséges. „Ha az egyetemre iratkozik be, akkor lehet vegyész, vegyészdoktor, sőt mint egyetemi hallgató, a műegyetemen hallgathatja az összes tárgyat, amelyek a vegyészeknek előadtnak; de vegyész-mérnök mégsem lehet. Csodálatos, hogy még nem akadt miniszter, aki megszüntette volna ezt a furcsaságot. És miért ne lehetne építész a nő, akinek annyi művészeti tudása, a lakályosság iránt annyi veleszületett érzéke van? Miért nem járhat a gazdasági akadémiákra, ahol természetes gazdasági érzéke a tudományos képzettséggel párosulva, bizonytalán igen üdvös új utakat törhetne. Miért gyógyíthat embert, de állatot nem, stb., stb., mind-[^] ezek oly kérdések, melyekre nem tudnék feleletet adni. Azt hiszem, más sem. A többi fakultás megnyitását azért is kívánunk, hogy a mostaniak tehermentesítenek. Nem mintha sokalmám a jelenlegi pályákon lévő nőket. Hanem sajnálom azokat, akik nem olyan pályára lépnek, amely hivatásuknak, képességeiknek, hajlamaiknak leginkább megfelel. Van, akiből a legkiválóbb építész lehetne és kénytelen talán a művészettörténetem elméleti stúdiumával beérni. Van, akiben adminisztratív tehetség¹ lakozik és talán a história tanárnője lesz stb., stb. Nyissák meg az összesi fakultásokat, hogy a megnyitottak megszabaduljanak az oda nem való elemektől.

Végül még egyet. A nők főiskolai tanulmányainak ellenzői bizonytalán örömmel fogadták a berlini egyetem lektorának, Bumm Ernő gynecológusnak ünnepi beszédét; mert bár a hírneves orvostanár alapján híve a nők főiskolai tanulásának, de az ügyet mégis nagyon pesszimisztikusan ítéli meg és szavaiból sok érvt meríthetnek az ügy ellenségei. Bumm előadásával részletesen csak akkor foglalkozhatunk, ha az előadás teljes szövege áll majd rendelkezésünkre; de hogy a fegyvert kivegyük az ellenfelek kezéből, már a német hírlapi közlemények (»Berliner Tagblatt« augusztus 3-ika) alapján is meg kell állapítanunk, hogy ez előadás alap gondolata íobb tekintetben téves. Hibáztatja a rektor, hogy a nők közül igen sokan hűtlenek lesznek a tudós pályához, különösen, ha férjhez mennek. De nem közli azokat az adatokat, amelyekből kitűnnék, hogy hányan működnek oly hivatalos pályán, melyet a fennálló, véleményünk szerint, észszerűtlen szabályzatok szerint el kell hagyniok, ha férjhez mennek. Statisztikája még gyengébb, midőn azt állítja, hogy 1908 óta a nőhallgatók száma az ötszörösére emelkedett, míg a férjhallgatók száma alig változott és ebből azt a következtetést vonja le, hogy a nőknél az egyetemi tanulás divattá válik, A kiindulási pon-

tul választott év ugyanis az az esztendő, amikor hivatalosan megnyitották az egyetemet a nőknek. Ha korábbi időpontot választott volna, még sokkal nagyobb növekedést is konstatálhatott volna. És hogy a nők belefáradnak a stúdiumba, azt mindenféle pszichikai, sexuális és társadalmi okokkal támogatja, de megfedekezik arról, ami a legfontosabb úgy Németországban, mint nálunk és egyebütt is — talán az egy Oroszország kivételével —, hogy a nők hiányos és nagy fáradsággal megszerzett előismeretei sokszor elégtelenek az egyetemi stúdium sikeres elvégzésére és az alphiányok pótlása, ha egyáltalában lehetséges, lélekemésztő munkát követel. Nincsen elég női középiskola és ami van, az sem fejlődött még annyira, mint az évszázadok alatt megerősödött fiúiskolák. Végül, hogy a nőknek nincs meg a kellő lélekjelenléte, ami, különösen az orvosi pályán, a gyors elhatározásra szükséges — az, úgy vélem, nem¹ felel meg¹ a valóságnak. Nem tudom, hogy e tekintetben orvostanáraink tapasztalata megegyezik-e Bumm tapasztalataival, de azt mondhatom, hogy az életben igen sokszor éppen az ellenkezőről győződtem meg: a nőnek nagyobb lélekjelenléte volt, mint a férfiónak, aki a bajban sokkal hamarabb veszíti el a fejét. Azt hiszem, hogy Bumm, aki oly határozottan száll szembe azzal a régi mesével, hogy a nő intelligenciája alacsonyabb, mint a férfié, mert az agyveleje kisebb súlyú, aki oly meggyőzően mutatja ki e felfogás alaptalanságát, többoldalú kísérletek alapján juthatott volna arra is, hogy a lélekjelenléte nem a nemtől, hanem inkább a temperamentumtól, neveléstől, sőt gyakorlattól függ.

Azt hiszem, a berlini rektor úr fejtegetései nem fogják visszatartani a német egyetemeket, műegyetemeket, gazdasági és más felsőbb iskolákat, hogy a megkezdett után tovább haladva, a nőknek a férfikkal teljesen azonos feltételek mellett megadják a lehetőségei, hogy minden tudományos pályára léphessenek. Hisz az emberi méltóság egyik alapkelléke: a tanulás és a tudáson és képösségen alapuló érvényesülés joga.

A gyermekmunkás védelme.

A Stockholmban megtartott nemzetközi szakszervezeti értekezleten, melyet ez év június hó 8-afi tartottak meg, a következő, a gyermekek védelmére fontos határozatot hozták:

a) 15 évesnél fiatalabb gyermekeknek minden kereseti foglalkozás eltiltandó;

b) 15-18 éves fiatalok munkásokat naponta legfeljebb 8 órán át szabad foglalkoztatni, még pedig 1 és fél óras szünettel legfeljebb 4 órán át egyhuzamban. Úgy a férfi, mint a női ifjúmunkások számára szak- és továbbképző tanfolyamok rendezendők, amelyeket reggel 8 és este 6 óra között tartanak meg. Az ifjúmunkásoknak a munkaidőből kell szünetet engedni a tanfolyamok látogatására;

c) a fiatalok munkások foglalkoztatása eltiltandó: az este 8 és reggel 6 óra közötti időben;

az egészségre ártalmas üzemekben.

Nálunk még nincsenek tudatában annak, hogy nem szabad a tavasz virágait leszedni, ha gyümölcsöshöz nyarat akarunk. Nálunk már a 9-12 éves gyerekek is megengedik a rendezetek a kenyérkereső munkát, »ha arra szükség van«. Minden felnőtt kortársnak szégyene, ha abba belenyugszik, hogy erre szükség lehet!

A gyűlöletről.

Írta: Nelly Roussel, Paris,

Nem tartozom azokhoz, akik azt hiszik, hogy a gyűlölet önmagában véve rút és rossz és hogy női kötelességünk gyökerestől kitépni a szívünkéből. Azokhoz sem tartozom, akik arról szónokolnak, hogy minden embert szeressünk és minden vétkezőnek megbocsássunk. Ha a szeretet erő, akkor a gyűlölet is az, mind a kettő teremt, éltet, fiatalít. Csak érteni kell gyűlölni, mint értenünk kell szeretni is. A gyűlöletet és szeretetet eszméyesíteni s lelkiismereti kérdéssé tenni: általános hasznú feladat.

Ami engem illet, én engesztelhetetlenül gyűlölök. De nem azt gyűlölöm, akit gyűlölöm parancsoltak, nem gyűlölök bűnöst és ártatlant összekeverve, egy egész népet vakon, amelyet alávaló módon félrevezettek. Én azokat gyűlölöm, akik — a határ mindkét oldalán — valamilyen módon felelősek a nagy gyilkolásért. Az all-deutscheket onnan túlról s a revanche-hősöket nálunk, gallophobokat és germanophobokat, felbujtóit két békes népnek, akiknek úgy hajlamaik, mint érdekeik parancsolják, hogy egymáshoz közeledjenek, egymást megértés, egymás mellett dolgozzanak a civilizáció örök művén. Azokat gyűlölöm, akik — mindenütt a mi vérző és összemarcangolt Európánkban — az ő bűjtogató beszédekkel és intrikákkal a nagyon is hiszékeny és annál inkább sajnálatraméltó emberek millióit uszították egymásra. Oh, Igen! Én gyűlölöm őket, ezeket és felhívom ellenük a boszút!

Csak maroknyian vannak és kezdettől fogva csak ennyien voltak a nyomorultak! Ők az élesztő, mely az egész tésztát kelésbe hozta; infekciós csíra, melynek ellenében csak elégtelen elővigyázati re rendszabályokat alkalmaztak. Egyesek számára, kiket valami borzalmas szerencse nem engedett meghalni, mielőtt az általuk kiköltött szörnyeteg a tojását elhagyta, maga az ő látása is büntetést fog jelenteni; így hiszem és így akarom hinni. De fognak ők még más büntetésben is részesülni, oly büntetésben, mely áldozataiktól maguktól fog kiindulni, ha ezek nyílt szemmel és végre fölébredt megértéssel a testvéröldöklő harc irtózatossá válásáért közös gyűlölettel ezek ellen a rossz pásztorok, eme hittör vezetőik ellen fognak fordulni, akik őket a szakadékba vezették, mielőtt először fognak újra a megváltás és kibékülés terére lépni.

Ennek az ítélő és nagyszívú gyűlöletnek lángját táplálni, mely a szeretet és boldogság forrása, a béke alapköve, ez lesz nekünk — nőknek a feladatunk.

Gróf Károlyi Mihály ceglédi beszámolója.

A ceglédi civisek megijedtek a Feministák Egyesületének attól a szándékától, hogy gróf Károlyi Mihályt, a magyar parlamentben a békepolitika legbátrabb és legradikálisabb hirdetőjét, a nő választójogának őszinte hívét és tevékeny előmozdítóját, ovációban részesítse ceglédi beszámolója alkalmával; az egyesület elállította tervétől, de ez nem övta meg teljesen a jó civiseket a rossz társaságtól. Gróf Károlyi Mihály, tudatában izzóknak a tényeknek, amelyeket még a pacifisták többsége is úgy szeret agyonhallgatni, hű maradt az igazsághoz és időrendben sorolta fel a háború alatt érvényesült béketörekvéseket: a feministákét, a szocialistákét és a pápáét. Hű maradt így önmagához is: az igazság fegyverével küzdő becsületes politikushoz, akire bizalommal tekint, mint fegyvertársára, a leendő választók! öntudatos, szervezett nő-csoportja.

A svéd sajtó „A kínai fal”-ról.*

A »Svenska Dagbladet« írja:

»A kínai fal« címen érdekes könyv jelent meg Anna Lenah Elgström, Frida Stéenhoff és Étin Wagner tollából, mely a hála és tisztelet adóját akarja leróni Schwimmer Rózsának az igazságért és a békéért folytatott küzdelméért.

Az első fejezetekben két magyar nő, Pogány Paula és Glücklich Vilma beszél el Schwimmer Rózsa életét, mint telnek el gyermekévei, mint vesz részt 20 éves korától fogva a szociális munkában és kezdi meg nyilvános pályáját mint újságíró; mily ellenszenvvel viseltetik eleinte a nyilvános szereplés iránt, melyet csak nehezen tud leküzdeni ideális törekvései érdekében; hogyan küzd tíz éven keresztül a nők választójogáért, meg nem csappanó lelkesedéssel, fáradhatatlan energiával.

A különböző nőkongresszusokon kifejtett tevékenységét »Mi nemzetközi nők« című fejezet méltányolja, kiemelve azt a lelkesítő hatást, melyet szavaival és egyéniségével a hallgatóságban kelteni tud.

Kimagasló része a könyvnek az a két kitűnően megírt fejezet, mely Schwimmer Rózsának a háború megakadályozására irányuló intenzív munkájáról számol be. Elin Wagner beszéli el »A katasztrófa« és »Amerika meghódítása« címen, hogy Schwimmer Rózsa, aki a háború kitörésekor Londonban tartózkodott, éjjel-nappal azon fáradozott, hogy a világháborút megakadályozza. Szerkesztőségebe, miniszterekhez járt, újságcikkeket írt, százával küldött szét leveleket az egész világba, 12 millió asszony nevében beszélt. Majd nemzetközi konferenciát tervez, mely Wilson kezdeményezésére ülne össze és felajánlaná a háborús feleknek a béke közvetítését. Szinte természetfölötti munkabírással dolgozik tervén, eltelve a háborús borzalmak gondolatától, I de nem sikerül a dolog. Ekkor az amerikai nőket takarja I megnyerni a béke ügyének, áthajózik Amerikába s ez útnak I sikeres eredményeképp összeül a hágai konferencia.

Eddig Schwimmer Rózsa bizonyos fokig magánszemély gyanánt működött, most az egész világ asszonyainak hivatásos képviselője gyanánt lép fel. »A töviskoszorús asszonyok« utjának Európa koronás fejeihez ő a lelke. Miniszterek, uralkodók mindenütt szívesen fogadják A nők küldöttségét, megvitatják velük a helyzetet, de pozitív eredményt nem tudnak ígérni, mert szerintük a békét csakis a semleges államok kezdeményezhetik. Wallenberg felveti ekkor egy nem hivatalos konferencia gondolatát. Schwimmer Rózsa a semleges államok leghatalmasabbikát, Amerikát tartja legalkalmasabbnak, hogy egy ily konferencia élére álljon. Áthajózik Amerikába, megnyeri Henry Fordot és összehozza a Ford-konferenciát.

A könyv két utolsó fejezete »A csodamű« és »különös konferencia«, a konferencia előzményeivel és rövid fennállásának rengeteg részletével van tele, egyúttal sok, eddig ismeretlen tény hoz napvilágra. Az egésznek központjában Schwimmer Rózsa áll, akit utóbb valaki, aki hihetetlen aljas módon aknázza ki Ford nevét, hogy magához ragadja a hatalmat, megfoszt vezető szerepétől, ami egyúttal halálát jelenti az egész Ford-expedíciónak is.

A gazdagon illusztrált könyv végül egy csomó nyilatkozatot közöl Schwimmer Rózsáról, Ellen Key, Johan Bergman, Poul Bjerre, Carrie Chapman-Catt, Giesswein Sándor, Bosnyák Zoltán, gróf Teleki Sándorné, Ottó Volkart és még sok más, európai nevű ember tollából.

A »Stockholms Dagbladet« írja:

»Schwimmer Rózsa neve körül heves szenvedélyességgel oszlanak meg a vélemények. Rendkívül tetterős, impulzív,

* L. Szirmai Oszkámé cikkét „A Nő” augusztusi számában.

erős akaratú egyéniség lehet, hogy ily hullámzásba tudja hozni a kedélyeket. Kevés embernek volt annyi ellensége, Vádolója, gyűlölködő irigye, mint neki; de viszont kevésnek van annyi bámulója, lelkes pártfogója, annyi odaadó barátja. A dicsőség és a vád hullámai tavaly csaptak fel legmagasabbra, mikor 'neve bejárta az egész világot a Ford-konferenciával kapcsolatban.

Három svéd asszony most feladatául tűzte ki, hogy ismertessék a választójog és a pacifizmus ügyének szentelt életét és bátor kísérletét, hogy »áttörje a kínai falat, mely az egyes nemzeteket mesterségesen el akarja egymástól választani.

Elin Wagner írja le a háború kitörésekor folytatott lázai munkáját, amerikai toborzó útját, a hágai kongresszust és a kormányoknál megkísérelt békepropagandát.

Az igazi amerikai gyorsasággal létrejött és hirtelen misztikus véget ért Ford-konferencia története, szenzációs tartalmánál fogva, már maga elegendő arra, hogy szokatlan érdeklődést keltsen a könyv iránt, mely sok tekintetben világosságot derít a legendás Ford-konferenciára és hozzájárul Schwimmer Rózsa munkájának ismertetéséhez.«

A »Dagens Nyheter«:

A »kínai fal« tiszteletadózás Schwimmer Rózsának, aki ma első helyen áll ama nők között, kik a nemzetek közé ékelt kínai falat le akarják rombolni. De a könyv nemcsak tiszteletadózás, hanem egyúttal impozáns vádirat a lanyha passzivitás, a közömbösség ellen, mellyel Schwimmer Rózsának szembe kellett szállnia, mikor az emberiség semleges részét fegyverbe akarta szólítani a háború ellen, — vádirat a rosszakaratú intrika ellen, mely bátor, kezdeményező munkáját megakasztotta és a Ford-expedíció bukásával semmivé tette. »Schwimmer Rózsa nagysága az«, írja róla Johan Bergman, hogy egy nagyszabású vállalkozáshoz adta meg az inspirációt, mely örök időkre emlékezetes lehetett volna. Neki is, mint sok másnak, az a sors jutott osztályrészül, hogy genialis eszméjét lelkiismeretlenül szétrombolják és saját magát háttérbe szorítsák. Nem volt elég elővigyázatos, nem gondoskodott róla, hogy kizárólag megbízható erőkkel vegye magát körül.«

Bizony, nem jó erők semmisítették meg Schwimmer Rózsa büszke (tervét, törték le őt magát testileg-lelkileg, hogy megingott optimizmusának roncsaival kelljen újra harcba indulnia a gyűlölködés és közömbösség kínai falai ellen,...

A »Social-Demokraten«:

»A kínai fal« véges-végig szórakoztató, részben szenzációs könyv, bár nem szórakoztatás vagy szenzációkéltés céljából íródott: védeni és igazolni akar egy vádlottat, a Ford-konferencia kezdeményezőjét, Schwimmer Rózsát, a nőkérdés és a béke magyar harcosát.

A könyv oly meggyőző erővel van írva, hogy a szerzők stílusa is elevenséget, fényt kap tőle; az összes fejezetek nem állanak ugyan egyforma magasságban, de valamennyi magasán áll.

Főtézisük az, (hogy a Ford-konferenciának szép kilátásai lettek volna, ha ragaszkodott volna ahhoz a kezdeményező eszméjéhez, hogy közvetíteni próbáljon a háborús felek között és ha Schwimmer Rózsa maradt volna vezetője. De eltávolodott első céljától, Schwimmer Rózsái; pedig az intrika megfosztotta vezető szerepétől.

Nem ismerjük ugyan az ellentábor álláspontját a belső konfliktusok és személyes kérdéseket illetően, de az a benyomásunk, hogy a szerzők sikeresen védik azt, akit szerintük nagy igazságtalanság ért s akiről mindnyájan tudjuk, hogy sokat küzdött és szenvedett egy nagy, ideális ügyért.«

Az »Uppsala Nya Tidning«:

»A kínai fal« figyelemreméltó könyv, mely joggal számíthat érdeklődésre. Azt a régi és mégis mindig új his-

tóriát tartalmazza, hogyan esnek áldozatul a jók és önzetlenek a rosszakaratú önzésnek; ezt a tényt a könyvben a Schwimmer Rózsa által létrehozott Ford-konferencia bukásával látjuk igazolva.

Schwimmer Rózsa minden erejével azon volt, hogy megszabadítsa az emberiséget a háború rettenetes borzalmaitól. Mialatt sok más békebarát reménytelenül, csüggedten ült összetett kezekkel, addig ő hősiességben vérette bele magát Nem tudta nyugodtan nézni, hogyan pusztul el naponta millió és millió emberi élet. Becsületére yálik, hogy rögtön segítségért kiáltott és minden áron meg akarta akadályozni a vérontást. Nem rajta múlt, hogy bátor kísérlete nem járt nagyobb eredménnyel.

A szerzőkön kívül sok más, ösmert nevű egyéniség nyilatkozik Schwimmer Rózsáról; valamennyien bámulattal szólnak ritka erős akaratról, mely áthatol tűzön-vízen, hitéről, mely képes helyeket megingatni, érdekes egyéniségének többi impozáns tulajdonságairól.«

A »Kauistad Tidning«:

»A könyvben egy tehetséges, igazságszerető egyéniség ismerünk meg, aki a háború kitörésekor egész intelligenciáját, energiáját annak a gigantikus feladatnak a szolgálatába állította, hogy a háborús örületet megakadályozza. Miután a nőket mozgósította a béke eszméje körül, Amerikát is megnyeri és megszületik a Ford-expedíció, de intrikus kezek megfosztják Schwimmer Rózsát vezető szerepétől és szép reményekre jogosító terve zátonyra kerül.

Megértjük a szerzők nemes indignációját, mellyel Schwimmer Rózsáért síkra szállnak és örülünk, hogy a nyilvánosság előtt óhajtanak elégtételt adni neki a szenvedett igazságtalanságokért.«

Levél Balmazújvárosról.

1917. szeptember 1.

Örömmel olvastuk, hogy eljutott Budapestre rövid kérelmünk tartalma. Igazán csak röviden beszélünk a képviselő úrral, de nagyon ígérte jóakarátát. Dr. Kovács Nagy Sándor országgyűlési képviselőnk gyönyörű programbeszédet tartott augusztus 26-án; ez az igazságos ember jóérzésével mindnyájunkat meghatott; igazán mélyen velünk érző ember! Nagyon nagy igazat beszélt, mert mi is azt tapasztaltuk a háború alatt, hogy azok segíthetnék elő a nép sorsát és akadályozhatnák meg az ország pusztulását, akik jó hasznot húznak a háborúból, de ezek még nem dkarják a végét. A képviselő urat türelemmel végig hallgatta vagy háromezernyi főre rugó hallgatóság; nagyobb részt nők voltunk és amikor elvégezte a programbeszédet, én Bordásné kézzorítással üdvözöltem mindannyiunk nevében:

»Nagyságos képviselő úr! Nagyon meghatott ez a gyönyörű beszéde mindnyájunkat; megjegyeztük, hogy ez nem maradhat így sokáig, azért kérjük a képviselő urat, foglaljon állást a nők választójoga mellett, mert arra a meggyőződésre jutottunk, hogy nem szabad tovább az ország sorsát csupán a férfiakra bízni, mert egészen elpusztul és azt is tudjuk, hogy míg a nők befolyást nem gyakorolhatnak az ország ügyeinek intézésébe, addig a békét nem tudják megteremteni; tehát sürgősen szükséges, hogy a nők választójogot kapjanak, hogy megmentsek az országunkat és férjeinket, fiainkat a végpusztulástól, akit még lehet...«

Ezekre a szavakra azt a választ kaptuk, hogy mindent megtesznek a nép érdekében, amit keresztül tudnak vinni, hogy a nép végre visszakapja nyugalmát.

Ezek után átnyújtottam neki egy hatalmas panasz-levelet és még két hadi özvegyasszony, Szarvas Frigyesné és

Nádasdi Istvánné külön levélben adták át panasz-levelüket az özvegyek nevében, én pedig a hadi asszonyok nevében írtam egy szomorú panaszt, de ez leírhatatlan és kibeszélhetetlen a mai helyzet. A hadban lévő szegény katonáknak a családját pusztulás fenyegeti a mai nagy drágaság miatt; száz- és még többszörös ára van mindennek, tehát a 62 fillér napi segélyből megélni nem lehet; munkával se tudjuk megkeresni kenyerünket és ruházatunkat, mert munkánkat is úgy fizetik meg, mint a koldusnak és ha többet merünk kérni a nagybérlő uraktól, mint amennyit ők ígérnek, azzal fenyegetőznek, hogy elvonatják a segélyt, ha nem megyünk dologra. Hiába mondjuk nekik, hogy tessék megnézni, milyen drága a ruha meg az élelem és mennyiért lehet ahhoz mérten dolgoznunk; olyanok, mint az állatok velünk szemben, nem szabad munkánk díját megkérni, segélyt nem adnak annyit, hogy valahogy kijöjjünk vele, így kénytelenek vagyunk elpusztulni családostól együtt.

Most már a végpusztulás fenyeget nemcsak Balmazújvároson, de az egész országban a szegénysorsúak közt. Átadtuk tehát panaszunkat írásban a képviselő úrnak és kértük, terjessze az urak elé, hogy sürgősen emeljék fel a segélyt, vagy pedig — a férjeinket eresszék haza. «
Maradunk mindannyian bajtársi üdvözzel:

Bordás Istvánné és társai.

A politika és a nő.

Írta : Vándor Iván.

Ma, mikor már ott tartunk, hogy az emberi értelem ráeszmél arra a nagy teremtő erőre és értékre, mely a nő elméjében, szívében, munkakedvében rejtőzik és amelyet hasznosnak vél a politikai jogok megadásával felszabadítani és a nemzetet újjáépítő munkában felhasználni, ma, mikor a dolgozó nők ezrei meggyőzték az embereket arról hogy a munka nem forgatja ki a nőt női mivoltából, föl keli panaszolniuk, hogy igen jószemű és jóhiszemű emberek, az ügynek barátai míg mindig egészen más nézőpontból szemlélik és látják a nő viszonyát a politikához, mint aminő az a valósgban.

Az emberek abban, hogy a nő és a politika közelebb kerülnek egymáshoz, valami rendkívülit szeretnek látni és belemagyarázni, holott ez a rendkívüli semmi más, mint a szokatlan, a különössége a dolognak semmiben sem különbözik attól a különösségtől, amit akkor éreztek az emberek, mikor az első, kis-asszonykák benyitották az egyetem ajtaját. Amint ma természetes, hogy a talentumos leány jelesen érett és jó doktor vagy tanár lesz, holnap éppen olyan természetesnek fogják az emberek találni, hogy azt a nőt, aki szociálpolitikával foglalkozik és ezen a téren kitűnt rátermettsége, hozzáértése, komolysága, tudása révén, esetleg meg kell választani képviselőnek, hogy ott, ahol erre a tudásra komolyságra, lelkiismeretességire szükség van, érvényesülhessen. Eddig van és így van.

Amit a nők akarnak a politikától az épp úgy haszná a férfinak, mint a nőnek, vagy a gyermeknek. Azt lehetne mondani, hogy mindazt az emberséges reformot akarják, amit a férfiak ezer esztendő alatt elmulasztottak megcsinálni. Hygiéniát akarnak bevinni a szegény lakásba épp úgy, mint az életfelfogásba. Békét akarnak és igazságot. Természetesen a maguk igazságát is. A férfiak nagy része azonban a nők politikai szereplését a család megrendülésével és a természetes életfelfogás megváltozásával szereti kapcsolatba hozni. Furcsa

babona, hogy ha a nők szavaznak ez egyértelmű a szexuális élet teljes szabadosságával, vagy ha a nő politizál, a család pillérei megrendülnek. Sokan azt is mondják, hogy a nők jogok nélkül is politizáltak, minnek hát nekik a politikához a jog?

Ami a politikát és a nők szexuális életét illeti, azt valljuk, hogy a kettő között nincs semmi összefüggés, de ha mégis kierőszakolják, hogy egyik kérdésről a másikkal vonatkozásban beszéljen az ember, azt tartom, hogy minél függetlenebb a nő, minél jobban boldogul az életben, minél kevésbé kell magát különböző anyagi érdekeknek alárendelnie, annál becsületesebb és tisztább a szexuális élete.

A családi élet és a nők politikai szereplése szintén nem függ össze. Utóvégre egy pár nagy talentuma és nagy képzettségű nőt kivül az ország asszonyai nem fognak állandóan politikáival foglalkozni és azért hogy megkapták a szavazati jogot, az egész életüket még nem szavazással fogják eltölteni. A politikai vitatkozásoktól sem féltsem a családi békességet. Két becsületes szándékú, jólelkű ember, tiszteletben tudja tartani az egymás nézetét, de ha veszedelmes vitatkozók, egészen mindegy, hogy politikán vesznek-e össze vagy azon, hogy kell-e még egy ruha, Vagy kell-e egy negyedik kalap.

Politizáló nők tényleg voltak mindig, de ezeknek a politikai befolyásoknak a szálaikat kurtizánok, vagy szerelmes hercegnők szorongatták fehér kezükben és a háttérben valami bűn, vagy erkölcstelenség, érdek, vagy panama lappangott. Ez a női politizálás csodálatosképpen minden időben kedves volt az urak előtt és bár egy-egy női szalon félhomályában. Birodalmak vesztét idézték elő, soha nem emlegették annyi aggodalommal, mint a nyílt kártyával játszó, a napban emeli: fővel járó, becsületes, programot adó, jogos követelését a nőknek.

Szóval és írásban el kell osztatni azt a sok félreértést, rágalmat, balhiedelmet, mely a nők politikai szereplése nyomában kél. A nők tisztaságot, friss levegőt, békét akarnak vinni a politikába, az anyaságba, a családba.

Aki a nők ügyét előbbre viszi, a maga boldogulásának egyengeti az útját. A nő a szeretetet hirdeti, A szeretet politikája: a béke,

A béke politikájának megteremtője, megőrzője, csak a nő lehet. A nők ügye nemcsak a nőké, a nők ügye emberiség ügye, az áldott, várva-várt béke ügye.

Ezt hirdessék a barátaink és ne keverjenek Dele szexuális problémákat, amelyek hamar megtévesztik azokat, kik kevés megértéssel és sok idegenkedéssel nézik, várják ez újításokat.

Kell, hogy végre tisztán lássák a szándékunkat. Ha el fog oszlani a félreértés, el fog oszlani az aggodalom és a kételkedők baráti jobbukat nyújtják majd felénk.

A gyermek munkajerejének túrhetetlen kiuzsorázásáról nagyülest tartunk októberben!

Az angol diadal

A külföldi hírszolgáltatás oly hiányos, a levelezés most, a háborúban oly lassú, hogy csak most kapjuk néhány részletét annak az örvendetes eseménynek, mely alkalmat szolgáltatott arra, hogy Anglia parlamentjében a képviselők óriás többséggel megszavazták az angol nők választójogát, mely kormányjavaslat tekintély évei lépett fel. A kormányjavaslat a népképviselőt kiterjesztéséről szólt és a nők választójogi szervezetei aggodalmasan figyelték a bevezető §-okat is, melyek ugyan nem vonatkoztak a nőkre, de ezek elejtésével felborulhatott volna az egész jól egyensúlyozott megegyezés, mely alapja volt az egész törvénytervezetnek. A tárgyalások 14-ik napján került sor a nők választójogára.

Az első ellenjavaslat, melyet Sir Frederick Banbury nyújtott be, alkalmat adott általános elvi vitára a nők választójogáról. Ez elvi vitának eredménye nem lehetett már kétséges, a képviselők sok parlamenti és egyéb nyilvános nyilatkozata után; mégis az eredmény messze túlhaladta: a nők elve győzött 7:1 arányban.

Egy második indítvány Mr. Arnold Wardé volt, ki a nő választójoga ellen küzdök legelkeseredettebb hátvédje volt; úgy szólt, hogy utasíttassék a törvénytervezet negyedik szakasza népszavazás elé, Alaga a házelnök jelentette ki, hogy ez törvényellenes volna, mert a tervezet egy szakaszát külön tervezetként kezelné s a népszavazásnak egészen új alkotmányjogi értelmezését adná.

Mindamellett a nők választójogának elvi győzelmével a tervezet e részét még mindig veszélyeztették esetleges ismeretlen ellenzők javaslatai. Ilyennel szolgált Mr. Basil Petó, ki a harminc éves korhatár elejtését indítványozta; ezt 291 szavazattal 25 ellenében elvetették. A vita második napján, késő este szavaztak Mr. Arnold Ward indítványa felett; ő azonban addig elpárolgott és cserben hagyta 17 hívét, ki mellette kitartott a 214 ellenében, akik leszavazták.

A kormány magatartása kifogástalan volt: beváltotta ígéretét, hogy amennyiben a képviselőház a nők választójogának elvi álláspontját elfogadja, kezeskedik a negyedik szakasz változatlanóságáért.

M. M. E.

Madame de Staël, 1766-1814.

Írta: Dénes Zsófia.

(Befejezés.)

18024ől következnek regényei:

Delphine, egy fiatal özvegy szerelmi regénye, kit a társadalom előítéletei választanak el kedvesétől. Irodalmi szempontból — bár Delphine-t megjelenésekor Franciaországban mindenki elolvasta — e regény sok gáncs alá esik: nyelve nem tiszta francia nyelv, az akkor divó nyelvjárás szólal meg benne és kész kifejezésekkel takarja el a frissen érzett és közvetlenül látottat. Személyei elveket szolgálnak s a cselekmény mesterségesen illeszkedik be. Az író, kiforratlanul, pályája első korszakában tart. És végül mégis elfelejti Delphine minden irodalmi hiányosságát: elragad benne a szenvedély, mellyel Staëlné a szenvedélyt írta meg. Delphine már a különb társadalmat szomjazó egyén, kit a konzervatív rend a maga álerkölcseivel, szűk törvényeivel s előítéleteivel: bilincsbe ver és szabadságától foszt meg. Vergődik benne, szenved tőle, végül is belehal.

Delphine — Staëlné néhány politikai intrikáját megtevézve — annyira kihívta az első konzul haragját, hogy a hazájába visszatért írónőnél egy este, Maffriers-ben, rendőrtiszt jelentkezik és átadja a száműzetési parancsot. Benjamin Constant-nal ekkor Metzbe, Weimarba, Berlinbe utazik, az-

után Coppetbe vonul vissza s itt is folytatja élénk társadalmi életét. Írókat és művészeket lát kastélyában vendégül. Németországi új ismerősei közül felkeresik Coppet-ben — többek között — Winckelmann, Oehenschläger, Friedrich Schlegel és August Wilhelm Schlegel. Utóbbi társaságában 1805-ben Olaszországba utazik. Két évre rá megírja Corinne-t.

Corinne: rejtélybe burkolt olasz költő és Oswald, akit szeret: az a bizonyos világfájdalmában külföldre utazó skót nemes. Oswald, Nelvil grófja, Benjamin Constant nem⁹ jellegzetes vonását viseli. Corinne és Oswald beutazza Olaszországot — ezeregy sétának lehetne nevezni történetüket — s a szerelem nem egyetlen és irigy látogatója leiküknek, hanem bevonulnak oda a könyvek és szépművészetek, a múzeumok és Itália természeti szépségei; színak és világítások s a népfajoknak megértései, széles, nagy látóköri, a világ új távlata: mindezt Corinne adja egy skót katonatisztnak, kit e nemes emóciók az új nőhöz exaltáltan vonzanak. A vége: halál, hiszen tiszta romantikában tartunk. Staëlné regénye tehát még mindig a szenvedélyt mondja el és halálra zúródását a társadalmi fel-fogásokon. De ezúttal háttere csodásan megmélyült: Corinne-t Itália veszi körül és Corinne megnyilatkoztatja Itáliát. A másféle faj meglátása s a neki szánt igazságszolgáltatás: már kiemeli a nemzetiségi korlátokból a párisi szalonokban nevelt írónőt.

Corinne-t De l'Allemagne-tól Staëlné legdrámaibb életkora választja el: Coppet-ban halálosan összevesz Benjamin Constant-nal és most, negyvenedik évén felül, huszonhárom éves fiatalemberbe szeret és vele házasságra lép. John Rocca maga a testet öltött romantika. Spanyolországból jön, hol halálra, sebeztek; oly keskeny a feje, »hogy nem érti az ember, miképpen férhetett el rajta annyi seb«, »e legszebb fejen, mely valaha létezett«; mindenki, ki csak megközelíti Rocca-t, »szeretni kényszerült lelke ártatlanságáért és természete nagyszabású őszinteségeért.« — Házasságuk zavartalan, boldog volt.

De l'Allemagne, mely, mint említettük, csak 1813-ban jelenhetett meg, madame de Staël fő életműve volt és halhatatlanságát viszi biztos szárnyakon. A lehiggadt és kifortt író megmélyült nyelven tár elénk közvetlen és gyakran lényegig ható meglátásokat. Ez már nemcsak a briliáns párisi causerie, melyet főképp Corinne előtt szeretett és tudott papírra rögzíteni. A németektől Staëlné ma a maga bőrére is tanult és felépít egy hatalmas szerkesztett, munkás és kiterjedt tanulmányt kora Németországról négy kötetben, melybe a német felfogást, karaktert, erkölcsöt, életmódot, kultúrintézményeket, irodalmat, művészetet, filozófiát, vallást és lelki dispositiókat eme sorrendben feleleli. Az első kötet első fejezetében (4. o.) Staëlné ezt mondja: »Az intellektuális Németországról majdnem nincs tudomása Franciaországnak; igen kevés íróember közülünk foglalkozott vele. Igaz ugyan, hogy jóval számosabbak azok, kik róla ítéletet mondanak. Ez a kellemetes könnyedség, mely megszólaltatja az embert arról, amit nem ismer, lehet előkelő, ha az ember beszélget, de nem az, hogyha fr. A németeknek megvan az a hibájuk, hogy sokszor elmondják azt, ami csak könyvbe illik. A franciáké gyakran az, hogy könyvbe írják, ami tisztára csak beszélgetésbe való; és mi, franciák, annyira kimerítettük a felületest, hogy még a kellem, sőt a változatosság kedvéért is, illenék, azt hiszem, egy kis. elmélyedéssel megpróbálkoznunk.« — így mondja el Staëlné a maga kora francia-németjelről e találó kis ítéletet, ily kevéssé nagyképpen, ahogy azt csak a francia elme teheti s lényegére nézve mégis oly komolyan, ahogy azt már a német kultúra követelte ki tőle. Száznegy esztendő telt el azóta, de Staëlné szavai a mai viszonyokat is mélyen jellemzik.

Az, a l a p o s németek természetesen azt találták, hogy Stäelné könyve sok tekintetben nem eléggé alapos. Ami hiszen átutazó embernél csak nagyon is érthető. Természetes, hogy személyes impressziókat ad le, nem pedig objektív, vaszerkezetű munkát. De az elfogulatlan, pártközi szemlélő két lényeges dolgot szögezhet le: először is azt, hogy Stäelné impressziói ösztönszerűen elfogták a közérdekű lényegét, másodsor is azt, hogy sokkal becsülőbb és becsületesebb hangon ír egy hazájával háborúba kevert népfajnál, mint teszik azt a francia fajtáról és kultúráról a Stäelné írását f e l ü l b í r á l l ó németek. Német sovinizmus ütközik ki kritikáikból, míg Stäelné minden sorában emberi magaslaton tud lebegni valamennyi faji és politikai korlát felett. Így van Stäelnének abszolút igaza az emberiség s az utókor ítélőszéke előtt.

Szép, eleven és megkapó részletei könyvének, mikor az ember nagyírókat ismerteti, kiket a fejedelemség! udvaroknál sorban megismer. Schillerrel való találkozása mily jellemző mindkettőjükre. Érdemes fellapozni ezt a jelenetet. De Goethe-ről — nagy imádatáról — hadd szólaltassuk itt néhány szóban meg. Mert megérdemli Stäelné azt az igazságszolgáltatást, hogy ő jelené jelentőségeit biztos pillantással ismerte fel. Az utókorok eltávolodását viszi már ítéleteibe s ez okosságának és élő megérzésének egyaránt jele.

— Klopstock eltéved az eszményítésben, Goethe nem veszíti el soha a talajt, amellett, hogy a legfenségebb felfogásokat éri el. Szellemében oly erő rejlik, melyet az érzékenység' nem gyengített le. Goethe képviselhetné az egész német irodalmat, nem mintha volnának feléje kerekedett írók bármely tekintetben, de ezenfelül egymagában egyesíti mindazt, ami megkülönbözteti a német szellemet és senki sem oly figyelemreméltó, mint ő, az elképzelés egy bizonyos fajánál fogva, melyből olaszok, angolok és franciák nem kérhetnek semmiféle részt. — Ha az ember beszéltetheti Goethe-t, csodálatra ragad; ékesszólását gondolatok táplálják; tréfálkozása telítve kellemmel és bölcsességgel; elképzelését a külső dolgok ütik meg, mint a régieknél a művészeket; ennek dacára okosságát csak túlságosan a mai idők érlelik. Mi sem zavarja ezse erejét s még természetének visszásságai is, a rosszkedv, a megzavartság, a kényszeredettségek, úgy vonulnak el, mint felhők ama hegynek lábánál, melynek tejetjén lángesze helyezkedik el... (Diderot-t hasonlították, mondja, Goethé-hez) de míg Diderot szelleme járma alá került, addig Goethe uralja tehetségét is; Diderot modoros, olyannyira célozza a sikert; Goethében az ember a siker megvetését pillantja meg oly fokig, hogy ez egyrészt különös módon tetszik is, másrészt azonban türelmetlenül teszi az embert, miért mulasztja el olyannyira a sikerrel való törődést... Goethe inkább válna keserűvé, mint édesse, de ami mindenekfelett: természetes. És e tulajdonság nélkül mi lehet egy emberben, ami érdekel? (II. köt. I. fej. 2-4.)

Így számol be D e l' A 11 e m a g n e a napóleoni kor minden német jelességéről. Mindaz, amivel Victor C o u s i n ragyogó előadásaiban vagy utóbb R o m a i n R o l l a n d nagy-szerű Jean C h r i s t i o p h e - j á b a n igazolni akarta Németországot, a német g o n d o l a t töretlen idealizmusában; már letett emlékkő Stäelné könyvében.

Ezután a könyv után többet nem emelkedik madame de Stäel életvonala. Visszatér Franciaországba, Napóleont védi, mikor száműzték Elba szigetére, de tüstént ellene fordul a Száz Nap alatt. Még izgatja a politika XVIII. Lajos korában, megír Tíz év száműzetést és tanulmányt a F r a n c i a f o r r a d a l o m r ó l, de ezt a művét már nem nem fejezheti be. Gyönyörű gondolatokat pendít meg benne és dicsőíti életének nagy szerelmeit: édesapját, a szabadságot s az igazságosságot. Ezekért darabokra törte életét.

1817-ben, július 14-én, meghalt Parisban.

Lamartine, ki akkor még egész fiatal és ismeretlen volt, iátni akarta madame de Stäelt. C o r i n n e - n a l kezében leült egy fa alá az utón, melyen Stäelnének; el kellett haladnia. Egész nap várta s már ráeseteledett. Egyszerre porfelhőben hintó jelenik meg. A hintóban ketten ülnek. — Egyikük a leg-angyalibb arc volt, mely valaha besugározta költő szemeit. A másik látomásnak kissé nehézkes, kissé túlszínes, kissé férfias volt, de nagy fekete szemei a szépség lángjától fénylettek és hévvel beszélt oly mozdulatokkal, melyek csak az erős gondolatokat kísérik. Felemelkedett a hintóban, mintha beszéd közben ki akarna ugorni. Rosszul göndörített furtjeit zilálta a szél. Egy füzfa-ágot tartott kezében s a júniusi nap ellen úgy tartotta, mint a legyezőt. —

Így látta maga előtt elhaladni Lamartine, egy országút porfelhőjében, a női szépséget és a női gondolatot: madame de Récamiert és madame de Stäelt...

Nők politikai munkája külföldön.

D á n i á b a n nálunk is járt kedves társunkat, E l i n e H a n s e n t, a dán háztartási iskolák főigazgatóját be-választották abba a belügyminisztériumi vegyes bizottságba, melynek Julie Azenholt asszony az elnöke. E bizottság számbaveszi azokat az akadályokat, melyekkel a háziasszonynak az élelmiszerek beszerzése körül kell megküzdenie és segít azokat legyőzni.

F i n n o r s z á g b a n még sok küzdelemtől tartanak, míg az ország szabadsága, függetlensége biztosítva lesz és helyre-állhat a kultúr munkának kedvező rend. Az orosz cárizmus rendőrruralma ellenére sikerült a nőknek fentartani szervezeteiket, melyek szigorú ellenőrzés mellett gyarapodtak erőben és erősödtek az összetartásban. Az orosz forradalom kitörése új reményeket keltett, nagy felszabadulást hozott érzésekben, gondolatokban, tettekben. Az elnapolt országgyűlést összehívták, a kormányt, a »szénátust«, a finn politikai pártok és az ideiglenes orosz kormány közös tárgyalásai után, újraszervezték. A régi szenátus, mely tehetetlen emberekből, vagy a finn függetlenség ellenségeiből állott, lemondott és az új szenátus megalakult. Többsége, valamint elnöke a szocialista pártból került ki, amelyhez a női képviselők zöme is tartozik. Egészen természetes, hogy a nőket is beválasztották a különböző bizottságokba. L u c i n a H a g m a n ismét a közoktatásügyi bizottság elnöke lett, amely tisztséget már a parlamentáris reformot követő első országgyűlésben is viselte és ezenkívül tagja az elnökségnek; A n n i e F u r u h j e l m, kinek impozáns alakját a nőváiasztójogi kongresszus alelnöki tisztségéből nálunk is jól ismerik, a jogi bizottság tagja lett; dr. T e k l a N u l t i n az alkotmányjogi bizottság tagja; dr. J e n n y o f F o r s e l l e s a nagybizottság tagja, mely elé minden kormányjavaslatot és a legtöbb törvénytervezetet viszik előzetes tárgyalásra; V e r a N j e l t iparfelügyelőnő a munkásügyi bizottság tagja, Y r j ö K o s k i n n e bárónő, E v e l i n a A l a K u l j u, N i l j a P ä r s s i n n e n, M i n n a S i l l a n p ää más-más bizottságokban vesznek részt.

A képviselők javaslatai oly törvénytervezeteket hoznak indítványba, melyek a betegbiztosítást, házassági jogot, a büntetőjog bizonyos szakaszait, a nőnek egyenjogúsítását az államszolgálatban, házi cselédek, munkásnők, vasúti nőalkalmazottak helyzetét, gyöngelmű vagy erkölcsű gyermekek sorsát, a prostitúció és venerikus betegségek elleni harcot szolgálják. A képviselők figyelme kiterjedt még az új alkotmányra, a községi törvény reformjára, az élelme-

zés kérdésére, anyasági biztosításra, a bábaügy reformjára, a kereskedelmi alkalmazottak védelmére, stb.

Az élelmezés kérdése nemcsak az országgyűlést foglalkoztatja, hanem a városi és az ország közigazgatásának tagjait is, sőt sok társadalmi testületet is. Nők szervezeti jelöltek tagokat, a különböző bizottságokba és így például a helsingforsi lizsbizottság elnöke Dagmar Neovius, teljesen azonos munkakörrel és jogokkal, mint más bizottságok elnökei.

A skandináv nők, — Svédország, Norvégország, Dánia, Izland és Finnország asszonyai — 1917. júniusára harmadik kongresszusukat hívták össze Helsingforsba.

Franciaország

Az általános választójog bizottsága június 20-án fogadta a Nők Választójogi Ligájának és más választójogi egyesületek küldöttségét Mme Maria Vérone, a közsímsert ügyvédnő és Mme Marguerite Durand vezetésével. A küldöttség a nők teljes politikai egyenjogúsítását kérte, az országgyűlési szavazati jogot és választhatóságot, nemcsak a községi választójogot amit a bizottság megadni javasolt.

— Lám — monda Mme Vérone — legutóbb látták a munkásnők felvonulását, akik munkaszünetet követeltek. Megadták nekik. Más felvonulások holnap követelhetik a jogot, melyet más országok parlamentjei bölcsen és igazságosan megadtak.

Mr. Andrieux, ki mindig buzgó feminista volt, megígérte, hogy a választójogi követelést támogatni fogja a házban.

Mme Durand, kit a Journal meg interviewolt, azt mondta: »Mi a nők teljes politikai jogait követeljük. Kérdemelték a háború alatt végzett súlyos társadalmi és gazdasági munkájukkal. A történelem azt bizonyítja, hogy minden hosszadalmas háborúban a nők tudták a távollevő férfiakat helyettesíteni. De az így, bátorsággal és értelmességgel kivívott győzelmük hiábavaló volt, mert nem voltak polgári jogaik. A holnap Franciaországában, amelynek még szüksége lesz reánk, a közérdekre fontos, hogy ez megváltozzék.«

Mme Vérone helyeselte e kijelentést és hozzátette: »Az általános választójog bizottsága nem látszik hajlandónak arra, hogy a jelenlegi választójognak megváltoztatását a háborúban tervbe vegye, de mi szeretnők, hogy az országgyűlés foglalkozzék a kérdéssel; nem azért, mert biztosak vagyunk a sikerben, de mert a közérdeklődés feléje fordulna és megértené fontosságát az ország jövője szempontjából.«

Oroszország. Lvov herceg, még mint az ideiglenes orosz kormány miniszterelnöke, úgy nyilatkozott az egész kormány nevében is, hogy az »általános, egyenlő választójog« így értelmezendő és alkalmazandó: »nemi különbség nélkül.« Ezért a nők részt fognak venni az alkotmányozó gyűlés választásaiban is. Dr. Prokovskaia írja: »Az úttörőknek, kik a nők választójogáért harcoltak azon remény nélkül, hogy megérik azt a napot, mikor megkapják a nők a választójogot, nehéz szavakat találni annak az elragadtatásnak kifejezésére, ami őket eltölti. Úgy valószínűleg meg most álmuk, mint egy varázsvessző legyintésére.« A Republikánus Nők Egyesülése megalakult, mint az Orosz Egyenlő Jogok Ligájának egyik ága.

Tambovban nők egyesülése alakult azon célzattal, hogy az új választókat megnevelje politikai jogainak gyakorlására.

Kaminitz-Podolskban (közel Ausztria határához) nők polgárőrsége alakult a rend fentartására és a szesz italoknak a határon átcsempészésének megakadályozására.

Vologdában a városi tanácsba két nőt választottak. A tanítónők fizetését 600 rubelre emelték.

Benbeiben az anyaság védelmére alakult egy nőszövetség.

Svédországban Branting a szociáldemokrata párt nevében a képviselőházban meginterpellálta a miniszterelnököt, hogy a kormány hajlandó-e a városi választójogot demokratikus alapon megreformálni (a nőknek városi választójoga) és intézkedni, hogy a nőknek politikai egyenjogúsítása megvalósuljon az általános választójog alapján. Az interpellációt zajos helyesléssel kísérték. Hasonló kérelemmel fordult a liberális pártok küldöttsége is a kormányhoz.

Hatalmas nagygyűlésen tüntettek a nők politikai felszabadulásukért Stockholmban. A nagygyűlésen Sgne Bergmann elnökölt, 176 vidéki és helyi nőegyesület képviseltette magát és üdvözlétüket küldték Ellen Key, Zelma Lagerlöf, finn nők egyesületei, stb. A gyűlésen megjelent négy miniszter és számos országgyűlési képviselő is.

Itáliában az olasz nők választójogi szövetsége önzéssel mutatva komoly magatartásukra a háborús örület közepette, klasszikus érvelésekkel támogatta a nők választójogának követelését és hivatkozva kormányférfiak nyilatkozataira, átiratot intézett az olasz kormányhoz, követelve a nők választójogának megvalósítását»

Svájcban is egymásután csatlakoznak a kantonok a nők választójogi követeléséhez.

Az Északamerikai Egyesült Államokban a parlamenti szünetben csak Wilson beszédei voltak a választójogi események. Egy ízben, mikor Mr. Gomperz vezetésével egy tekintélyes angolországi és kanadai küldöttséget fogadott, mely az Amerikai Munkaföderáció meghívására megbeszélést folytatott a két birodalom együttműködéséről politikában, munkában és pénzügyekben; ebben a küldöttségben résztvettek az amerikai töke leghatalmasabb képviselői is. Wilson többek között úgy nyilatkozott a nők választójogáról, hogy lényeges velejárhoja az általános választójognak. »— ez a világon legjobb biztosítéka a békének és az igazságnak. Nincs más biztosíték«. A nők egy küldöttségének azt mondta, hogy: »Folytonosan arra gondolok, hogy revízió alá vegyem, ne a kongresszus útján rendeztessék-e a kérdés.« Harmadik kedvező nyilatkozata az elnöknek az alsóház nőválasztójogi bizottságára vonatkozott, mely legutóbb alakult; a szenátusnak már régebben volt ilyen bizottsága.

Miss Jeanette Rankin, mint Amerika első és egyetlen nőszenátora, a közfigyelem középpontjában áll. E közfigyelem nem mindig örvendetes módon nyilatkozik. Bemutatkozásokon ugyan nagy ünneplésben részesült úgy a sajtó, mint társai részéről, de az elfojtott irigysége azoknak, kiknek férfigöge nem tűri, hogy nő ilyen magas méltóságot viseljen, felhasználta az első kedvezőnek látszó alkalmat, hogy kitörjön. Ez akkor volt, mikor Miss Ratikin a háború ellen szavazott. Soha nő Amerikában, hol közbecsülésnek örvend, ilyen sértő bánásmódban nem részesült. Negyvenkilenc férfiszenátor úgy szavazott, mint Miss Rankin, ds csak az ő szavazatát hurrogták le és csak őt szidalmazták. Azt állították, hogy elájult, hogy elsírta magát, hogy úgy kellett kivinni a teremből. Mindebből csak annyit igaz, hogy felkelt és azt mondta: »Szeretem a hazámat és nem tudok a háborúra szavazni.« Mikor leült, egy pillanatra eltakarta szemét zsebkendőjével, de a következő percben teljesen nyugodtan nézett körül.

Most egyhangú lelkesedéssel fogadták el megint indítványát, melyet oly jól megokolt, hogy pártkülönbség nél-

kül elfogadták. Indítványozott egy módosítást az élelmezési közgazgatási törvényjavaslathoz, melynek értelmében tizenöt-millió dollárt szavaztak meg avval az utasítással, hogy »a földművelésügyi miniszter a lehetőségig vegye igénybe nők szolgálatát a munkában«, melyről a javaslatban intézkedés történt.

M. M. E.

SZEMLE

Nők jogi és műegyetemi tanulmányokra bocsátása.

Gyümölcsérés idejét éljük; ha a természetadta gyümölcsöt elérhetetlenné teszi is az emberek többségére nézve az árdragítók mesterkedése, a jogtalanok sokévi küzdelmének gyümölcseit megérleli a demokratikus kormányzat napja. Úgy értesülünk, hogy nemcsak a választójog terén, hanem a tudományos képzés lehetőségének megadásában is maradandó emléket kíván magárik biztosítani a választójogi kabinet; ezt bizonyítja gróf Apponyi Albertnek több nyilatkozata is; így közeledik céljához az a szakadatlan küzdelem, amelynek jegyében a Feministák Egyesülete alakult s amelyet fennállása óta folytatott azért, hogy a tanulni vágyó leány ugyanolyan módon szerezhessen e vágyának kielégülést, mint fiúkartársa. Reméljük. — hisz ez már a mai papírhiány szempontjából is kívánatos, — hogy nemcsak a jogi és műegyetemi tanulmányok lehetőségét fogja a kormány megadni, hanem a fölösleges kérvényezés alól is mentesíti az egyetemre készülő leányokat és megnyitja előttük valamennyi gazdasági, ipari és művészeti főiskolát és szakiskolát.

Bosnyák Zoltán államtitkársága

Egyike azoknak a kevés férfiaknak, akik az elmúlt reakciós korszakot kemény hátgerinccel küzdöttek végig a nép jóléte érdekében és mindig tudatában voltak annak, hogy a népnek szerves alkotórészét, a nőket sem szabad kizárni a jólétet megalapozó jogokból, most tágabb hatáskörre tesz szert és — bizva reméljük — most már harmonikusan fog együttműködni azokkal, akik hivatalból örködni fognak a nép jóléte fölött. A nőmozgalom sokat köszönhet Bosnyák Zoltánnak; melegen üdvözljük őt új méltóságában és bizalommal látnók kezébe letéve a népjóléti minisztérium ügyeit.

Választójogi nagygyűlés a Tátrában.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége f. é, aug. 23-án Tátrafüreden nagygyűlést tartott. Elnöki megnyitójában R o s e n b e r g Augustza alelnök röviden ismertette a szövetség munkáját és szakosztályait. A szövetség egyik szakosztálya a nők választójogáért küzd. Ezt nem célnak, de eszköznek tekinti, hogy a törvényhozás hiányait pótolhassák a nők és több befolyásra tegyenek szert a törvények alkotásában. Utána a késmárki nőegyesület küldötté mondott köszöneteit a gyűlés rendezőinek.

Gróf T e l e k i Sándorné magas irodalmi színvonalú, szellemes előadásában ismertette az 1906. 33. törvénycikket, melynek értelmében hülyék, félkegyelműek stb. nem vehetők fel az esküdtek sorába; de a nő sem. Tehát a felsoroltakkal egy kategóriába sorozzák. A háború folyamán a 18 éves fiúból »hős« lett, a 8 éves gyermekből kenyérkereső, az asszony a férfi minden munkáját vállalta. A magyar asszony megérdemli, hogy választójogot kapjon.

Utána dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár kért szót;

elismeri és reméli, hogy vele együtt sokan elismerik, hogy a nő egy fokkal jobb a férfinál. Elismeri, hogy dolgozik, tanul, hogy mint orvos, tanár stb. a férfival egyenlő kötelességeket teljesít és egyenlő jogokra tarthat igényt; de nem híve az általános választójognak, csak kis csoport aszszonyoknak adná meg magas értelmi cenzus alapján.

Dr. Pető Sándor országgyűlési képviselő hivatkozik arra, hogy régen hirdeti a nők választójogát. Nézzük a férfiak kormányzását, hova vezetett? Borzasztó öldökléshez. A férfiuralom mérlege: a férfiuralom csödjé. Nem egy fokkal jobbnak tartja a nőket, mint azt Tauffer tanár ur állítja. Hanem sokkal jobbnak; legalább úgy rászolgáltak a választójogra, mint a férfiak.

S z i r m a i Oszkárné szerint a nő vegyen részt a békében, a felépítésben; a nő más, mint a férfi, ezért kell, hogy saját szempontjait is érvényesíthesse. Nem úgy kívánja a választójogot, mint Tauffer tanár úr, hanem cenzus nélkül, amint azt a Feministák Egyesülete fennállása óta kívánja: olyan mértékben, mint a férfiaknak megadják.

A közönség lelkes ovációban részesítette az előadókat és számosan szegődtek a választójogi nőmozgalom hívei közé.

Egyenlő bért egyenlő munkáért.

A svéd szocialista nőkongresszus a háború utáni nő munkáról tartott értekezletben vita után a következő határozatot hozta és küldte a svéd ipari országos szervezethez, amely elhatározta, hogy azt ez év őszén a berni konferencián tárgyalás céljából előterjeszti. A határozat így szól: »Egyenlő bér egyenlő munkáért, az első követelés, amit a nőknek mindenütt ahol férfit helyettesítenek, fel kell állítaniok. Követelniök kell: 1. Mert az elementáris igazság megkívánja, hogy a munkái: annak értéke és nem a munkás neme szerint fizessék; 2. személyes érdekből; 3. a többi nő iránti szolidaritás folytán, mert bebizonyosodott, hogy alacsony bérek mindig a hivatás lebecsülését vonják maguk után; 4. kötelesség érzetből a férfi iránt kinek munkaviszonyai az alacsony női bérek folytán károsodtak.«

Mrs. Fawcett 70 éves.

Meleg ünneplésben részesült Mrs. Millicent Garrett Fawcett, a jogi tudományok tiszteletbeli doktora, ki júniusban töltötte be 70-ik évét és választójogi munkásságának fél évszázadát. Az ünneplés örvendetességében közrejátszott az a körülmény, hogy ugyanakkor került tárgyalásra az angol parlamentben a nők választójogának törvényjavaslata. Mrs. Fawcett munkássága hozzáfűződik már S t u a r t M ű l n e k első választójogi indítványához és mindannyian a sors ritka kegyének érzik, hogy ily hosszú küzdelem után ép szellemi és testi erőben éri el törekvései megvalósulását. E hármaskör nap alkalmából nemcsak az az 50 ezer tagot számláló szervezet, melynek elnöke, üdvözölte de gratulált többek között London polgármestere is, London lakosságának nevében.

Ragos nők követelése.

A nők legdemokratikusabb, legnagyobb és legbefolyásosabb szervezete Nagy-Britanniában, a Women's Cooperative Guild, júniusi népes kongresszusán a következő határozatokat hozta: 1. Az orosz forradalmat üdvözli annak reményében, hogy a nemzetközi szövetkezés meghozza a világbeliét. 2. Lakás-reformot követel. 3. Női biztosítási tisztviselőket követel. 4. Egészségügyi minisztérium szervezését követeli jól megalapozott anyasági védelemmel, anyasági biztosítással hatheti, hetenként 10 shilling segéllyel, minden anyának, kinek jövedelme nem éri el a 160 fontot, stb. A vitát nagy szakértelemmel és ügyességgel, radikális szellemen vezették.

Gyári felügyelők.

Angliában már néhány evvel a háború előtt kísérletet tettek oly gyári felügyelők alkalmazásával, kiknek feladata a gyári munkásnőknek jóléti intézményeit vezetni, esetleg kezdeményezni, munka-, gazdasági-, egészségi-, családi viszonyaival törődni, azokat javítani. Erre a pályára kiképzésben részesültek és a gyártulajdonos alkalmazásában álltak. Ez igen bölcs példát követte Németország, mely tavaly nyitotta meg gyárfelügyelői iskoláit. Most Franciaország vezeti be ez igen hasznos intézményt szakiskola; megnyitásával. A kiképzés elméleti és gyakorlati: higiénia, ipari betegségek, balesetelhárítás, abstinencia, munkaidő és korhatár és egyéb munkakörülményekre vonatkozó törvényes intézkedések, munkásegysülések, egyesülési jog, közgámolítás, a könyvvitel alapjai, stb. a tárgyai.

A felügyelő működése igen sokoldalú: női munkaerő szerzése, megvájogatósa, a munka beosztása a munkásnő testi erejének és képességeinek figyelembevételével; anyaságvédelem, szoptatószobák, étkezők, fürdő-, mosdó-, öltöző-, hálótermek felügyelete, a munkásnő önértetének emelése, tisztes viselkedésének biztosítása, tanácsadás gazdasági, családi és egészségi ügyekben. Figyelmének ki kell terjednie arra, hogy a munkásnő erején felül ne dolgozzék, a kifáradást követő munkaképtelenséget elkerülje és munkaerejét így állandó erőben megtartsa.

Figyelnie kell a munkásnő helyes munkaruházatára, pl. hogy az állva dolgozó nő ne viseljen akkor egészségére és munkaképességére ártalmas magassarkú cipőt, stb.

A gazdasági és kormánykörök sokat várnak e nők működésétől, mely egyszersmind munkaalkalmat ad a nőknek.

A Gyermek Háza.

Világszerte »nemes« versenyt indult meg az államhatalmak és a társadalom között, melynek magasztos ideája az volt hogyan lehetne elhárítani a háború róttá óriási felelősséget az elpusztított életkért, hogy lehet kijátszani az elemi kötelességeiket az elesettek hatramaradt gyermekeinek testi és szellemi épségéért. Az állami segélyek e téren távolról sem képesek még a legszerényebb óhajokat sem kielégíteni és a társadalom munkája, tapasztalatokból tudjuk, rövid életű. De azért őszinte örömmel említek meg egy olyan társadalmi intézményt, amely nem a háború bélyegét akarja magán hordani, hanem amely évtizedekre óhajt felkészülni és a legkülönbözőbb hasznos feladatokat tűzi ki célul. Ez az intézmény a Gyermek Háza, amelyet most Bécsben a »Bereitschaft« nevű társadalmi szervezet készül építeni és amelynek lelkes apostola a bécsi egyetem híres orvos-professzora, dr. Hammerschlag Viktor. A Gyermek Háza tényleg azzá lesz, amit neve mond: az elhagyott, szegény gyermekeket születésü napjától fogva végig akarja kísérni az életben addig a korig, mikor a zsenge gyermek testileg és szellemileg elég erőssé válik ahhoz, hogy fölvegye a küzdelmet az élettel. Három évi tevékenység után az egyesület most stabilizálni óhajtja működését, melynek jótékony befolyásáról százzszámra tesznek tanúbizonyságot azok a gyermekek, akik máskülönben csaknem teljes bizonyossággal elpusztultak volna a nagyváros forgatagában.

Sajnálunk csak azt lehet, hogy az egyesület, amely teljesen tagjainak önkéntes adományaiból tartja fenn magát, nem képes nagyobb számú gyermeket fölnevelni, nem is említve azt, hogy mennyire sajnálatos, hogy maga az állam nem létesít ilyen intézményeket. Az egyesület maga is érzi ezt a hiányt, de célja egyrészt a gyermekek nevelésében 'megvalósítani a teljes individualizálást, amely csak úgy érhető el, hogy az ápolónők és az intézet

vezetői minden egyes gyermekkel külön-külön foglalkoznak, a tehetségesebb gyermekek iskoláztatására különös gondot fordítanak és lehetővé teszik számukra a magasabb iskolák elvégzését; másrészt pedig feladataul tűzte ki az egyesület, hogy tevékenységével agitatorius munkát végezzen, hogy buzdítólag hasson egyéb társadalmi szervezetekre, hogy példát adjon az államnak és a hatóságoknak, hogyan kell és hogyan lehet egy emberbarát intézményt minden bürokratizmustól menten vezetni, hogyan lehet a gyermeknevelés különböző ágaiban kielégítő eredményeket elérni.

A Gyermek Háza hivatásához képest több osztályra oszlik. I. A c s e c s e m ő t t h o n b a n azok a csecsemők találhatók elhelyezést, kiknek anyját egész- vagy félnapon keresztül gyári munkája akadályozza meg abban, hogy gyermekével foglalkozzék; valamint azok is, akik fertőzött, első sorban tüdőbajos családokból származnak és akiket meg kell óvni attól, hogy a halálos kór megtámadja fejletlen testi szervezetüket. II. A gyermekkert ama gyermekek részére áll nyitva, akik már járnak, de még nem iskolakötelesek és akiknek szüleit szintén nehéz munka gátolja a gyermeknevelésben. De a gyermekikért vezetői nemcsak a gyermekeket akarják nevelni, hanem az anyákat is, akik a nevelésre vonatkozólag fontos utasításokat nyernek; és a legnagyobb igyekezettel azon vannak, hogy a Gyermek Háza a legélénkebb összeköttetést létesítse a gyermekek szülei és a különböző osztályok vezetői között. III. Az iskolaköteles gyermekekről a n a p k ö z i o t t h o n gondoskodik, ahol nemcsak a gyermekek tanulmányait ellenőrzik, nemcsak keresik a lehető legszorosabb érintkezést a tanítókkal, hanem ahol a gyermekek tanulmányaik végeztével a szabadban és szelős játéktérmekekben szórakozhatnak. IV. Az esti otthont első sorban azoknak a fiatalokúaknak szánták, akik az intézetben nevelkedtek és akik mindig szeretettel gondolnak vissza az jött eltöltött évekre. Nagy olvasóterem áll a munkások és munkásnők rendelkezésére, akik szívesebben térnek vissza régi környezetükbe, mintsem hogy vendéglőbe vagy kávéházba járjanak; mert a régi otthonban semmi kényszernek nincsenek alávetve; mindig szívesen látott vendégek, akiket nem ér szemrehányás, ha egy időre távol maradnak; ugyanaz a gondos szeretet veszi őket körül, amely hajdan oly szürke fiatalságukat bearanyozta. Kirándulások azokra a szép helyekre, amelyek Bécsben oly nagyszámú környékezik, tudományos múzeumok és intézetek látogatása, saját hajlamaik szerint választott tanulmányok, mind olyan nevelő eszközök, amelyek a száz kísértésnek kitett ifjúság gyakran gyöngye lelkületére csak üdvös hatást gyakorolhatnak. Csak az a sajnálatos, hogy mindig csak kevésszámú gyermekek fogja élvezni ennek az intézetnek áldásait, amely intézet nekünk is mintaképül szolgálhatna, mert megmutatja, jobban, mint bármely hasonló intézmény, hogyan lehet nehéz időkben, szűkös anyagi eszközökkel is nagy dolgokat cselekedni, megalapozni a jövő generáció jobb életföltételeit. De a Gyermek Háza a szülőkre is akar hatni: még a legszegényebb szülőktől is megköveteli, hogy intenzíve foglalkozzanak gyermekük sorsával és tisztán szociális szempontból követeli, 'hogy az anyák maguk is hozzájáruljanak a nevelési költségekhez: de ez a hozzájárulás napi 10 és 20 fillér között váltakozik s ezért felmentést, éppen a szociális célra való tekintettel, csak a legkritikább esetekben adnak. Vajjon Budapesten mikor fog felépülni a Gyermek Háza?

Dr. Sz. S.

Jelentés

a Feministák Szegedi Egyesületének választójogi és gazdasági mozgalmáról.

A nők politikai és gazdasági szervezése az új kormány életbelépése óta hatványozott mértékben folyik. Most kell bebizonyítanunk szociális érettségünket, erős akaratunkat és hitünket a jövő regeneráló munkájához, amely a mindennek eléréséhez szükséges választójogi harcban konkludál.

Erős szervezettségünk, lelkes tömörülésünk az egyetlen mód, amellyel ma, a döntés óráiban a kormányt demokratikus kötelessége teljesítésére bírhatjuk.

Ennek tudatában Szegeden minden eszközt felhasználtunk, hogy a nők választójogának szükségességét úgy a vezető emberek, valamint a nagytömeg meggyőzésébe beleplántáljuk.

A szociáldemokrata párt kezdeményezésére megalakult választójogi blokkhoz csatlakoztunk, amely egyesületünk kiküldötteit be is választotta tisztikarába. Dr. Turcsányi Imrené mint társelnöke, Pogány Margit mint jegyzője s dr. Erdélyi Jenőné mint végrehajtó bizottsági tagja a blokknak módját találták a tárgyalások folyamán a nőknek a férfiakéval egyenlő, általános és titkos választójogért befolyásukat érvényesíteni. Ennek eredményeképpen a blokk határozati javaslatában erélyesen állást foglalt a nők választójogával izemben.

A népgyűlés, amelyet a blokkal együtt rendeztünk, a feministák ünnepnapja volt. Valamennyi párt szónoka, a legkonzervatívabbak is, a nők választójogát mint az egyetlen biztos bázist ismerték el az ország demokratizálása, az állandó béke biztosítása s a gazdasági élet fellendítése szempontjából.

A Feministák Egyesülete részéről kiküldött szónok, Wámberi Melanie hatásos, lelkes szavakkal ismertette programunkát s szervezkedésre szólította fel a nőket.

Zajos ünnepléssel záródott a népgyűlés, melynek impressziói maradandók lettek városunk közvéleményében.

Julius hó 23-án választotta képviselőjéül a II. kerület dr. Kószó Istvánt függetlenségi programmal. Előzőleg megkerestük a képviselőt oly célból, hogy programbeszédjében térjen ki a nők választójogára. Kószó István eme felszólításnak a legteljesebb mértékben is eleget tett.

Július 28-án iktatták be Kelemen Bélát főispánnak. Küldöttséget nem meneszthettünk a főispán távolléte folytán, így levélileg kerestük fel, kérvén őt, hogy beszédében emlékezzék meg a nők választójogáról.

Ezen megkeresésünk is eredménnyel járt, amennyiben hivatalos utón is a legmesszebbmenő támogatását ígérte.

A nők politikai harcával párhuzamosan erős agitációt fejtünk ki a nőtisztviselők szervezkedéséért.

Augusztus 15-én nőtisztviselő nagygyűlést rendeztünk, amelyen több százakra menő hallgató volt jelen.

Előadók voltak Willhelm Szidónia, a Notisztvfeelők Országos Egyesületének titkára és Pilisi Lajos író.

Erőteljes szavakkal esetelték a nőtisztviselők mai helyzetét és azt a nyomort, amely szervezkedés hiányában a társadalom ezen osztályára leselkedik. Ez ma már nemcsak a magánérdeket sújtja végzetesen, hanem közéletünk válságainak egyik hatalmas előmozdítója.

A két előadó nagystílusú beszédének hatása alatt a hallgatóság lelkesedéssel és egyhangúlag elfogadta a szervezkedésre vonatkozó határozati javaslatot és valamennyi, aki még nem volt tagunk, belépett egyesületünkbe.

Azóta folytatjuk intenzíven a szervezés munkáját, amely ma a döntések és fejlődések korszakában égetően fontos.

Megindítottuk nőtisztviselő állásközvetítőnket, különös tekintettel a bérmozgalmakra, úgyszintén továbbképző tanfolyamainkat.

Hisszük és reméljük, hogy közös, nagy munkánknak meg lesz a gyümölcse és mi bízva nézhetünk az új, demokratikus Magyarország elé.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

A választójogi törvényjavaslat megalkotásának heteit éljük; a magyar kormány követni készül azoknak az államférfiaknak példáját, kik felismerték, hogy az állam érdeke sürgősen követeli a nő politikai munkáját.

Lelkesedésünk nyílt kifejezésével, a korszakalkotó reform részletei és sorsa iránt tanúsított élénk érdeklődésünkkel, álláspontunk minél gyakoribb és minél nyilvánosabb kifejezésével mutassuk meg a törvényjavaslat megalkotójának és azoknak, akik e munkájában résztvesznek, hogy Magyarország asszonyai részeseknek érzik magukat nagy történelmi felelősségében és agitációjukkal megkönnyíteni kívánják a nagy alkotás törvénybe iktatását

A politikai propagandára beérkezett adományokat lapunk legközelebbi számában mutatjuk ki.

A legközelebbi jövőben Budapesten a következő választójogi előadásokat és gyűléseket tartjuk: szeptember 27-én a Budai Vigadóban; szeptember 30-án a III. ker. Demokrata Körben (Kulcsár-u. 1.); októberben a Lipótvárosi Társaskörben (Lipót-körút 1.) A további előadások helyét és idejét külön meghívóban közöljük.

Vidéki választójogi értekezleteket, gyűléseket, előadásokat készítünk elő Besztercebányán, Debrecenben, Érsekújvárott, Marosvásárhelyen, Nyitrán, Rózsahegyen, Székesfehérvárott, Szolnokon, Trencsénben, Vágújhelyen, Zsolnán stb. Szívesen küldünk előadót minden olyan községbe, ahol tagtársaink vállalják az előkészítés munkáját.

Soha közelebb nem állottunk egyik legjobb célunk megvalósításához. Rajtunk ne múljon, hogy el ne érjük!

Tegyünk meg minden lehetőt a nők választójoga érdekében !

Tartalom

<i>Bédy-Schwimmer Rózsa</i> : Ha elsők nem lehetünk.....	18
<i>Bíró Lajos</i> : Nem a nőknek!	12
Az ország asszonyai a választójogéit.....	13
<i>Beké Manó</i> : A főiskolák megnyitása a nőknek.....	14
A gyermekmunkás védelme.....	14
<i>Nelly Roussel</i> : A gyűlöletről.....	1,
Gróf Károlyi Mihály ceglédi beszámolója.....	14
A svéd sajtó „A kínai falról”.....	14
Levél Balmazújvárosról.....	14
<i>Vándor Iván</i> : A politika és a nő.....	14
<i>M. M. E.</i> : Az angol diadal.....	14
<i>Dénes Zsófia</i> : Madame de Stael (Befejezés).....	14
<i>M. M. E.</i> : Nők politikai munkája a külföldön.....	14
Szemle	14
A Feministák Szegedi Egyesületének jelentése.....	15
A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!.....	150

A szerkesztőség tagjai:	Laptulajdonos:
Bédy-Schwimmer Rózsa felelős szerkesztő	Feministák Egyesülete Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szilka (gr. Teleki Sándorné)	V., Józsei-tér 9 szám.
Pogány Paula	Telefon: 142-40.
„A Nő” a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyvárad, nyíregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi liga a nők választójoga érdekében” hivatalos közlönye.	
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.	

Unio Magyar Villamossági R.-Társ.

Budapest, V., Rudolfi-tér 5.
Városi üzlete: VI. Andrassy-ut 15.

Telefon: 40-49.

Saját készítményű művészi kivitelű
Csillárok, falikarok, álló- és asztali-lámpák
A háztartás és testápolás céljaira szolgáló saját gyártmányú elektromos készülékek, mint:
Háztartási motor készülékekkel, vacuum cleaner, parkettkelőlő, kávéha, szamovár, teafőző, kávéőző, vízmelegítő, főzőlemez (rechaud), rost (husoknak), vasaló, szivargyújtó borotválóvíz melegítő, hajszütővas, hajszárító, melegítővánkos, massage-készülék, ventilátor, inhalator, sterilizátor, ozonizátor stb.
A kisipar céljaira szolgáló saját gyártmányú:
motorok, csiszológépek, bundaporolók, furógépek stb.
A. E. G. fémdrótlámpák, spirallámpák, Nitalámpák.
Szerelő zavarok megszüntetésére telefonhívásra
:: hármikor éjjel is megjelenünk. ::

Ha

Tanítsassuk gyermekeinket
a legújabb művészi sportra!

ORCHESZTIKAI ISKOLA

Gyermekek és felnőttek részére
Igazgató: Dr. DIENES VALÉRIA

Az orchesztikai képzés eredményei:

**Erő, edzettség, szépség.
Arányos testalkat.
Harmonikus mozdulatok.
A rátermetteknek művész-
pálya.**

Az Orchesztikai Iskola tanfolyamai:

1. **Plasztika** (Spártai torna)
2. **Ritmika** (Klasszikus tánc)
3. **Mimika** (Művész-iskola)

Beiratkozni lehet naponta d. e. 10-1-ig és
d. u. 6-8-ig a Feministák Egyesületében.

Fizessünk elő

A NŐ-re;

kérjük minden klubban, kávé-
házban és cukrászdában!

